Meander

15de jaargang

1 - 2017

nr. 1 jan-feb-maa 2017

Natuur rond Schelde, Leie en Zwalm

natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*

INHOUD EN COLOFON

- 3 Beste natuurvrienden
- 4 Het Duivenbos
- 7 Slechtvalkenproject te Oudenaarde
- 12 Een tuin voor het leven
- 14 De natuur komt naar je toe
- 15 Volkegembos een apart geval
- 17 Revolutie in lichenenland
- 23 VA+ kiest veldleeuwerik
- 25 Overzicht Vogelwaarnemingen
- 27 Vogels bij de Noorderburen
- 28 Tjakkers en blauwe kiek
- 29 Nieuwe wandelkaart
- 29 Nationale Werkgroep Botanie: kalender 2017
- 30 In memoriam Bryan Goethals
- 31 De Mediawatcher
- 34 De uitvinder van de natuur
- 35 Teken, muizen en mastjaren
- 36 Meer educatief natuurbeheer
- 36 Vlaamse Libellenstudiedag
- 37 Cursus: mossen en korstmossen
- 38 Dag van de natuur 19 november
- 38 Boekbespreking
- 39 En de winnaar is ...
- 39 De Vlaamse Ardennen, wandelregio
- 39 We delen in de vreugde van
- 40 Lentemaaltijd NP Zwalmvallei
- 40 Ledenfeest VA en Schelde-Leie
- 40 Herdenking Ward Verhaeghe

Inhoud

Teksten voor Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september

Natuurinbreuken? Bel: 09/276.20.00 of natuurinspectie.ovl.anb@vlaanderen.be

natuurpunt

is een brede beweging waarin duizenden geëngageerde vrijwilligers, in afdelingen en werkgroepen, elk hun verantwoordelijkheid opnemen voor het behoud van de natuur in Vlaanderen. De vereniging wil het beleid en het behoud, de educatie en de studie van de natuur mede vorm geven.
T.: 015/29.72.20
www.natuurpunt.be

Lidmaatschap

Je wordt lid door 27 euro te storten op rek: BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, of op rekening BE49 3900 6213 0171 van Arsène en Yvette Benoot, Gampelaeredreef 67 te 9800 Deinze, 09/386.38.95; arsene.benoot@skynet.be.
Zij verzorgen de ledenadministratie van alle afdelingen (zie verder) van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* behalve van Zwalmvallei.
Ledenadministratie Zwalmvallei: Koen Gintelenberg, Poorterij 15, 9660 Brakel, 055/60.45.21, koen.gintelenberg@telenet.be.

natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* omvat volgende steden/gemeenten: Brakel (zonder Everbeek en Parike), Deinze, Herzele, Horebeke, Kluisbergen, Kruishoutem, Maarkedal, Nazareth, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zingem, Zottegem, Zulte en Zwalm.

www.vlaamseardennenplus.be

Contactpersonen

Regio: Vlaamse Ardennen *plus*
• Dirk Criel 055/45.66.10
jan.francois@telenet.be

Websites

dominiek.decleyre@gmail.com
http://www.facebook.com/np.vaplus
www.vlaamseardennenplus.be
http://issuu.com/vlaamseardennenplus/docs

Afdelingen

• Deinze Zulte
Koen Houthoofd 09/328.11.08
koen.houthoofd@ugent.be
• Groot Zingem
Eddy Van Den Abeele
09/384.43.54
ed.vandenabeele@skynet.be
• Herzele
Mieke Dennequin
0473/95.74.02
Mieke.Dennequin@gdfsuez.com
• Oudenaarde *plus*
Alexander Van Braeckel
0473/854562
alexander.tine@telenet.be
• Ronse
Philippe Moreaux 0476/49.24.61
moreauxphilippe1951@gmail.com
• Schelde-Leie
Jacques Vanheuverswyn 09/324.09.42
jacques.vanheuverswyn@telenet.be
• Sint-Lievens-Houtem
Erwin Declercq 09/282.06.70
erwin.declercq@hubkaho.be
• Vlaamse Ardennen
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Zwalmvallei
Jan François 09/361.03.00
jan.francois@telenet.be

Kernen

• Rondom Burreken
Filip Hebbrecht 055/49.55.63
filip.hebbrecht@telenet.be
• Werkgroep Bos t'Ename
Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be

Werkgroepen

• Invertebraten (Lampyris)
Gerda Achtergaele 055/60.35.09
g.achtergaele@telenet.be
• Paddenstoelen
Eddy Saveyn 09/380.03.00
eddy.saveyn@gmail.com
• Planten
Henk Coudenys
coudenys.henk@belgacom.net
• Vogels
Paul Vandenbulcke 055/49.60.12
paul@vwg-vlaamseardennenplus.be
• Zoogdieren
Dirk Criel gsm: 0475/45.05.34
dirkcriel@skynet.be

Reservaten met projectnummer

Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf 40 euro en stort je op rek. nr. BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt met vermelding van het projectnummer:

• Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699
• Bois Joly 6625
Patrick Alexander
patrick.alexander@scarlet.be
• Bos t'Ename-Volkegembos 6121
Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
• Bovenlopen Zwalm 6142
Heidi Demolder 055/42.16.45
heidi.demolder@inbo.be
• Burreken 6602
Dirk Criel
dirkcriel@skynet.be
• Duivenbos 6632
De Neve Johan 054/50.18.59
natuur.herzele@scarlet.be
• Feelbos-Kalkoven 6185
Lucien Vanden Daele
055/38.70.54
• Grootmeers 6650
André Vandecapelle
0498/45.93.42
andre.vandecapelle@skynet.be
• Heurnemeersen 6063
Gerard Mornie
gerard.mornie@pandora.be
• Kordaelbos 6605
Lieven Kinds 09/383.71.39
lieven.kinds@scarlet.be
• Langemeersen 6076
Alexander Van Braeckel
0473/85.45.62
alexander.tine@telenet.be
• Leiemeersen van Astene en Bachte 6109
Koen Houthoofd 09/328.11.08
koen.houthoofd@ugent.be
• Maarkebeekvallei 6670
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Middenloop Zwalm 6160
Chris Nuyens
chris_nuyens@telenet.be
• Munkbosbeekvallei 6151
Laurent Flostroy 0498/67.71.09
laurent.flostroy@pandora.be
• Nukerkebos-Bosheide 6641
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Paddenbroek 9401
Thijs Lietaer 0473/58.17.14
thijs.lietaer@telenet.be
• Parkbos-Uilenbroek 6136
Dominiek Decleyre
dominiek.decleyre@gmail.com
• Perlinkvallei 6204
Vincent Decroock 0498/10.95.39
vincent.decroock@proximus.be
• Pyreneeën-Tombele 6667
Philippe Moreaux 0476/49.24.61
moreauxphilippe1951@gmail.com
• Rooigembeekvallei 6669
Gunther Groenez 0486/16.74.30
gunther.groenez@pandora.be
• Vuilbroek 6126
Eddy Saveyn 09/380.03.00
eddy.saveyn@gmail.com
• Wijmier 6141
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Vallei van de Zeverenbeek 6082
Rik Desmet 09/386.46.63
desmet.rik1@gmail.com

Meander

is het driemaandelijks regionaal tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*..

Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van 7,5 euro op rekening BE49 3900 6213 0171 van Arsène en Yvette Benoot (zie ook onder 'lidmaatschap')

Redactie

• Jo Buysse 09/385.52.89
jozef.buysse@scarlet.be
• Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
• Norbert Desmet 0494/65.33.91
desmetnorbert@hotmail.com
• Rik Desmet 09/386.46.63
desmet.rik1@gmail.com

Kalenderverantwoordelijke

Filip Keirse 055/38.78.83
filip.keirse@skynet.be

Verzending Meander

Arsène en Yvette Benoot
09/386.38.95;
arsene.benoot@skynet.be.

Kaftfoto: bekermos door Gilbert De Ghesquière

Lay-out: Jo Buysse.

Oplage: 3650

Druk: Drukkerij Graphius, Gent. Papier: Cyclusprint 90 g 100 % kringloop. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.

Beste natuurvrienden

15de jaargang

Lieven De Schamphelaere

Voorzitter Natuurpunt Nationaal

Een editoriaal mogen schrijven naar aanleiding van de vijftiende jaargang van Meander: een voorrecht.
Het geeft me vooreerst de kans de redactie, het bestuur van Vlaamse Ardennen *plus* en de vele vrijwilligers van harte te feliciteren met wat in die tijd gerealiseerd is. We zijn trouwens in feeststemming: we vieren dit jaar ook het vijftienjarig bestaan van Natuurpunt.

Er is in de regio een prachtig netwerk van natuurgebieden in ontwikkeling: van bossen als Bos t'Ename en Bois Joly, over landschappen als het Burreken tot de rivier- en beekvalleien van de Schelde, Leie en Zwalm. Deze gebieden herbergen een uitzonderlijk rijke biodiversiteit met voor Vlaanderen unieke populaties van soorten als vuursalamander, eikelmuis en wilde hyacint. Ze bepalen ook mee de identiteit van de streek, onder meer als decor van Vlaanderens mooiste koers.

Wat jullie als middenveld presteren maakt indruk. Het model van Natuurpunt, vrijwillige mensen, professioneel ondersteund, kansen geven om op te komen voor natuur in de buurt heeft schitterend gewerkt. Dat lokaal ondernemerschap gaat ook verder dan het verwerven en beheren van lokale natuurgebieden: van soortenbescherming, werken rond erfgoed, de organisatie van de Vlaamse Ardennen-dag, het schrijven van de 'blauwdruk Herzele' tot het initiatief om in Frankrijk het meer van Belval aan te kopen. Dirk Draulans noemde ons in een recent artikel de Familiebond voor natuur. Ik denk dat we kunnen leven met die omschrijving.

Hoe gaan we nu verder, met de streek en als vereniging?
Vlaanderen staat voor grote uitdagingen. Zo is er de aanpassing aan een veranderend klimaat met een stijging van de zeespiegel, minder maar heviger neerslag en steden die hitte-eilanden dreigen te worden. Onze energievoorziening, economie, landbouw en visserij moeten verder verduurzamen. We zullen onze ruimtelijke ordening ook drastisch moeten bijstellen, onder meer omdat de Vlaamse ruimte beperkt is en velen nu de hele dag in de file staan. Onder meer de recente klimaatconferentie en de goedkeuring van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen maken duidelijk dat werken aan oplossingen maatschappelijk breed als dringend wordt aangevoeld en dat er veel beweegt.

Bij het begin van 2017 wensen de redactie en het bestuur van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* aan ieder een gelukkig Nieuwjaar, gezondheid, welzijn en veel vreugdevolle momenten in de natuur

Wij moeten in dat debat inbrengen dat in de toekomst beter mét dan tegen de natuur wordt gewerkt. Natuur levert belangrijke ecosysteemdiensten die de noodzakelijke onderbouw zijn van die duurzame economie die we moeten ontwikkelen. Onze Vlaamse landschappen zijn grotendeels ontstaan door vroeger menselijk gebruik en zijn toe aan een herdenken. Kunnen we bij kustbescherming natuurlijke buffers in de plaats van dijkverhogingen inzetten en evolueren van een harde naar een zachte kustlijn, kunnen onze riviervalleien opnieuw worden gebruikt voor waterberging, kunnen bossen en landbouwbodems geen grotere rol spelen voor koolstofopslag, hoe versterken we de bevruchting door bestuivende insecten in landbouwgebied en welke rol kan een groen-blauwe dooradering spelen bij het afkoelen van de steden? We mogen onze natuurgebieden niet enkel zien als een lappendeken van percelen maar steeds meer als systemen, we moeten ook inzetten op natuurlijkheid buiten de natuurgebieden en ook kijken naar nieuwe verdienmodellen: hoe kan een landbouwer verdienen aan een mooi landschap in de plaats van dat landschap als een kost te zien.

Steeds meer wordt ook duidelijk dat natuur belangrijk is voor ons welzijn. Niet alleen zorgen natuurlijke systemen voor veilige buffers en het zuiveren van lucht en water, we voelen ons ook gewoon beter in de natuur: we genezen er sneller, lijden er minder onder stress en vinden er inspiratie.

Niet machteloos zijn is ook essentieel om je als mens goed te voelen. We staan als vereniging voor uitdagingen zoals blijven verjongen, vervrouwlijken en verbreden maar de kernidee van Natuurpunt, mensen van onderuit kansen geven om initiatieven te nemen, heeft in deze tijd slechts aan relevantie gewonnen.

Begin dit jaar had Natuurpunt Nationaal zich als doel gesteld om de kaap van 100 000 leden te ronden. Opzet geslaagd! Op 27 december stond de teller op 101 065 gezinnen. Ook de oplage van Meander stijgt voortdurend tot nu al 3650

Het Duivenbos

Reservaat van Natuurpunt Herzele

Frederik Dierickx

Ik kon me niets beters wensen dan de kans te krijgen om in het eerste nummer van Meander van 2017 het Duivenbos aan te prijzen. Ik maak ook graag van de gelegenheid gebruik om vanuit Natuurpunt Herzele iedereen een natuurrijk, inspiratievol en actief 2017 toe te wensen. Voor Natuurpunt Herzele is dit ons kerngebied, een reservaat gelegen deels in Sint-Antelinks en deels in Sint-Lievens-Esse dat nog geen 13 ha groot is. Klein in vergelijking met andere natuurgebieden in de regio (’t Burreken, Bos t’Ename, Raspaillebos, Kluisbos, Uilenbroek-Parkbos) maar zeker niet minder divers. Op regelmatige basis gids ik wandelingen in het Duivenbos en een bezoek aan het gebied is voor mij meer dan natuurbeleving op zich. Het is voor mij even wegvluchten uit het dagelijkse ritme maar ook verbondenheid, verbondenheid met alles rondom mij. Van de kleinste zwam tot de grootste roofvogel. Genieten. Meestal klinkt hetzelfde liedje als ik terugkeer van een wederom passionele wandeling, “I can’t help falling in love with you” gezongen door Elvis Presley. Ja, ik ben wel wat verliefd op dat stukje natuur aan de oude steenbakkerij. Graag geef ik een beknopte beschrijving.

De kern van het gebied staat op het gewestplan Aalst-Ninove-Geraardsbergen ingekleurd als natuurgebied. Het betreft hier de beboste delen en de onmiddellijk aangrenzende graslanden in het noorden en oosten. Het centrale deel wordt omringd door landelijk waardevol agrarisch gebied. Een smalle bosstrook in de noordoostelijke hoek is eveneens natuurgebied.

De boskernen in het gebied bestaan uit bronbossen, valleibossen en mesofiele bossen, deels ingeplant met populieren. Op de biologische waarderingskaart zijn de bossen als biologisch zeer waardevol ingekleurd. Rond de bospercelen komen soortenrijke graslanden voor met natte ruigtes en kleine landschapselementen (KLE), die biologisch waardevol zijn, deels met zeer waardevolle elementen. De minder waardevolle percelen zijn akkers en weilanden.

foto: Johan De Neve

Het Duivenbos kan getypeerd worden als een ontginningsbos. Na 1775 werd het bos stelselmatig ontgonnen, met een volledige ontginning waarneembaar op de kaart van 1884. Daarna werd het gebied langzaam opnieuw aangeplant met een huidig aandeel bos dat te vergelijken is met de situatie in 1775. Vooral in het midden van de 19e eeuw werd zeer veel bos en grasland omgezet naar akker. Sindsdien nam het aandeel bos en grasland toe. De meeste huidige graslanden zijn hier reeds meer dan 100 jaar. Op de achteraf herbeboste percelen na, is het huidige patroon van graslanden zeer vergelijkbaar met dat van 1884.

Voornamelijk in de bronzone van de Ransbeek is de ontginningsperiode van het bos bijzonder kort geweest, hetgeen zich duidelijk vertaalt in de aanwezigheid van ‘oude bossoorten’ en een zeer soortenrijke vegetatie. Overige percelen dragen duidelijk de sporen van langdurige ontginning.

Het hele gebied kent een lange geschiedenis als gesloten landschap met vrijwel aan alle perceelsranden bomenrijen, hagen en/of houtkanten. Heden zijn nog enkele forse houtwallen met voornamelijk eenstijlige meidoorn bewaard gebleven. Op vele perceelsranden groeien nog kleine meidoornstruikjes en is een bultig patroon waar te nemen dat wijst op de aanwezigheid van

wortelbulten van een verdwenen houtkant.

De oorsprong van de naam Duivenbos hebben we tot nu toe nog niet kunnen achterhalen maar het voorkomen van de duif als vogelsoort heeft er zeker iets mee te maken. De Ransbeek die het gebied doorkruist heeft echter wel een duidelijke etymologische oorsprong. In een akte uit 966 (kopie 15e eeuw) duikt de naam Ramnesbecca, dit is Ransbeek, voor het eerst op. Het is een zeer oude plaatsnaam van Germaanse oorsprong, ontstaan door de samenvoeging van raaf en beek. Het eerste lid is niet de bekende vogel, maar eerder de Germaanse persoonsnaam Raaf. De vorm becca ontstond uit het Germaans baki (beek), door inwerking van de umlaut. Deze benaming vinden we heden nog terug in de 'Ransbeekstraat', 'Hof te Ransbeke' en in de 'Ransbeek' zelf.

Het reliëf van het Duivenbos wordt bepaald door een smal, diep ingesneden v-vormige vallei. Er komen steile taluds voor geflankeerd door kleine, hoger gelegen kouters. Het hoogste punt van het gebied ligt op 80 meter boven de zeespiegel terwijl het laagste punt (Ransbeek) op 40 meter hoogte ligt. Dit betekent een hoogteverschil van 40 meter over een afstand van 1 kilometer waardoor we kunnen spreken van een vrij sterk uitgesproken reliëf. Getuige hiervan het aantrekkelijk en gevarieerd landschap. Het voornaamste bronniveau bevindt zich op 60-65 meter hoogte. Naast een duidelijk puntvormige bron is er ook een vrij grote diffuse kwelzone met een venige bodem die de Ransbeek voedt. De Ransbeek is een kleine bronbeek die na +/- 300 meter werd rechtgetrokken zij het zonder verhardingen.

Het oudste deel van het gebied is bronbos. Als kerngebied geniet het een grote ecologische waarde. Dit deel kende door de loop der jaren het minste verstoring. De struiklaag bestaat uit Gelderse roos, hazelaar, eenstijlige meidoorn en zwarte els. De boomlaag wordt gevormd door tamme kastanje, boskers, gewone es, zomereik en populier. De kruidlaag is zeer goed ontwikkeld met een grote verscheidenheid aan

Bosanemonen *foto: Johan De Neve*

voorjaarssoorten. De zonering van de verschillende soorten is schitterend om zien. Tapijten van bosbingelkruid, bosanemoon, kleine maagdenpalm, daslook en klimop worden afgewisseld met kleine vlekken slanke sleutelbloem, gevlekte aronskelk, dagkoekoeksbloem en speenkruid. Langs de Ransbeek, die dit gebied doorkruist, groeit ook dotterbloem. Opvallend is een sterke aanwezigheid van dood hout. Een deel van de populieren zijn omgewaaid of afgekraakt en liggen kriskras door elkaar.

Naast het bebost gedeelte bestaat het Duivenbos uit omzoomde weides. Bramen, eenstijlige meidoorn, sleedoorn, Gelderse roos en rode kornoelje vormen hagen en struwelen rondom de open graslanden. Deels worden deze weides begraasd en deels worden ze nadien gehooid. Het grasland aansluitend aan het bronbosgedeelte bevindt zich in de 'scherpe

boterbloemfase' met een duidelijke dominantie van scherpe boterbloem naast paardenbloem, zachte dravik, gestreepte witbol, veldbeemdgras, witte klaver, madeliefje en reukgras. Pinksterbloem komt beperkt voor. In de westrand van dit gebied vinden we een kwelzone met reuzenpaardenstaart. De zuidrand is langzaam aan het verstruwelen mede geholpen door aanplant van Gelderse roos, sleedoorn en eenstijlige meidoorn, maar vooral bramen rukken vanuit de bosrand op.

Grote poel in het Duivenbos *foto: Johan De Neve*

Het poelperceel wordt zeer extensief begraasd, waardoor er nog steeds een verruiging met bramen en grote brandnetel merkbaar is. De meer open vegetatie bestaat uit gestreepte witbol, Engels raaigras, ruw beemdgras, knoopkruid, kruipende boterbloem, scherpe boterbloem, speerdistel, koninginnekruid en wilgenroosje. Het struweel bestaat uit doornige struiken zoals eenstijlige meidoorn, sleedoorn en hondsroos. Boskers, gewone es, zomereik, zwarte els en grauwe abeel bevolken het perceel. Aan de straatkant staan ook twee massieve beuken.
De poel is zeer mooi ontwikkeld met sterrenkroos, watermunt, kleine watereppe, mannagras, grote lisdodde en moerasspirea.
Ondertussen is ook de nieuw gegraven poel op het gemeenteperceel een bron van leven. Dit perceel, dat eigendom is van de gemeente, wordt door NP Herzele beheerd. Na de aanplant van vorig jaar en de daaropvolgende maaiwerkzaamheden zien we nu een prachtig parklandschap verschijnen, het is enkel wachten op de eerste vliegenvangers…
Tot nu toe werd er in het oude bosgedeelte nog geen gerichte broedvogelinventarisatie uitgevoerd, het is evenwel de bedoeling om dit met Natuurpunt afdeling Herzele in 2017 te doen.
Van de roofvogels komen zeker buizerd en sperwer voor als broedvogel. Boomvalk wordt regelmatig gezien maar broedzekerheid is er niet. Ook havik is een regelmatige gast maar broedt vermoedelijk niet in het gebied. Torenvalk jaagt in het gebied maar broedt er buiten.
Steenuil, ransuil en bosuil broeden in het bos en in de omgeving van het Duivenbos. Ook de kerkuil broedt in de kerk van Sint-Antelinks op amper een paar kilometer van het bronbos.

Van de kleine zangers zijn naast de zeer algemene soorten ook grasmus, zwartkop en tuinfluiter aanwezig. Groene specht, grote bonte specht en kleine bonte specht zijn ook vertegenwoordigd.
Het is vanzelfsprekend dat de vogels die in het bronbos broeden en/of foerageren ook voorkomen in het omringende open landschap. Ook voor de zoogdieren is dit het geval. De belangrijkste zoogdiersoort voor het gebied is echter typisch voor dit deelgebied: de eikelmuis.

Een aantal jaren geleden startte Natuurpunt Herzele met het 'Eikelmuisproject' in het Duivenbos. Het doel van het project is om de populatie van eikelmuis in het gebied te inventariseren. Er werden ondertussen 42 nestkasten voor eikelmuis geplaatst. Het merendeel werd opgehangen in de bramenzone en de meidoorn- en sleedoornstruwelen die de hooiweide omzomen. Hier vertoeft de eikelmuis het liefst en zal hij ook het vaakst zijn nest maken. Mede door de aanplant van hoogstamfruitbomen (belangrijke voedingsbron voor de eikelmuis) hopen we op een blijvend succes voor dit project. Tijdens onderzoek werd tot vorig jaar nog in de geplaatste kasten eikelmuis vastgesteld. Hiermee is het Duivenbos één van de overblijvende locaties in Vlaanderen voor eikelmuis. Momenteel worden de kasten zowel tijdens de winter (winterslaaptellingen) als in de zomer gecontroleerd en de resultaten blijven hoopgevend. Het ultieme doel is om een uitbreiding van de populatie te bereiken en er voor te zorgen dat het 'fruitratje' ook emigreert naar omliggende gebieden zoals bijvoorbeeld Cotthembos in Sint-Lievens-Houtem.
Het is, geloof ik, niet de bedoeling om deze hele editie te vullen en daarom stop ik hier. Wil je een bezoekje brengen aan het Duivenbos download dan onze wandelkaart of kinderkaart. Beiden bieden je een fantastische ervaring aan! Wil je een wandeling met gids, contacteer ons en deel een pareltje van de Vlaamse Ardennen.

Alle info vind je op www.natuupuntherzele.be

Slechtvalkenproject te Oudenaarde

Gunther Groenez

Mijn passie

Toen ik vijftien jaar geleden begon vogels te observeren, behoorden de roofvogels al tot mijn favoriete gevederde wezens. Sierlijk, gedragen door de wind doorklieven ze moeiteloos het luchtruim op zoek naar voedsel. Mijn eerste slechtvalk ooit zag ik aan de koeltorens van Kluisbergen. Ik stond aan die grote vijver tussen de vissers, die al raar naar me opkeken, als ik gewapend met mijn telescoop de kleine talud opkroop om toch een glimp op te vangen van die snelheidduivels.
Norbert Desmet had me immers verteld dat bovenop de koeltoren een nestkast was geplaatst. Ik richtte de telescoop op de nestkast en niet ver daar vandaan zat het vrouwtje. Die waarneming staat nog op mijn netvlies gebrand alsof het gisteren was! De digiscopie stond nog in zijn kinderschoenen en zelfs dan al schoot ik een kiekje van het statige vrouwtje die op enige afstand rustig zat rond te turen. De liefde voor de slechtvalk was geboren.

Wat er vooraf ging.

Voor het jaar 2000 ging het echt niet goed met de slechtvalken in ons land. Na het verbod op het gebruik van enkele pesticiden en door nestkasten te plaatsen op hoge torens moest de slechtvalk voor het eerst een kans krijgen in Vlaanderen. In 2002 werd in Doel het eerste koppel gemeld dat in een nestkast succesvol jongen had voortbracht. Al snel werden enkele andere bekende hoge torens uitgerust, waaronder de Sint-Goedele kathedraal te Brussel, de Onze-Lieve-Vrouwekerk te Sint-Niklaas en de Sint-Romboutstoren te Mechelen. Ook in Oudenaarde werd onder het initiatief van het Fonds voor Instantshouding voor Roofvogels een nestkast geplaatst in de Sint-Walburgatoren. Leden van de vogelwerkgroep sleurden zakken grind en de loodzware bak via de wenteltrap naar boven.

Het stevige werk wierp pas in 2013 zijn vruchten af. Het koppel bracht toen 4 jongen groot. De daaropvolgende jaren zagen respectievelijk 3, 2 en opnieuw 4 jongen het levenslicht. Observatie en opvolging werd doorgaans gedaan met verrekijker en/of telescoop vanop het marktplein voor het stadhuis. Regelmatig kreeg ik de vraag om de vogels

radialis
duurzame warmte
Finse speksteenkachels, kachels in gietijzer, buitenhaarden, vuurkorven en accessoires

Radialis schenkt 1% van de nettowaarde van uw aangekochte kachel aan Natuurpunt
Niet cumuleerbaar, mits voorlegging van deze advertentie.
Geraardsbergsesteenweg 76a • 9860 Oosterzele
T: 09 278 87 66 • info@radialis.be
WWW.RADIALIS.BE

Vrouwtje slechtvalk *foto: Gunther Groenez*

van dichterbij te kunnen bekijken en op te volgen. Door het plaatsen van een technische uitrusting kon het broedproces in de huiskamers gebracht worden. De levenswijze van deze roofvogels kon toonbaar en beleefbaar gemaakt worden voor mensen die niet over de vaak dure mogelijkheden beschikken om deze vogels te gaan observeren. Camera's zouden de bezetting van de nestkast, de ei-leg, het uitkippen van kuikens, het aanbrengen van voedsel tot het uitvliegen van de jongen feilloos kunnen weergeven.

Door de inzet van sociale media zoals een website, facebook en een beeldscherm in de Sint-Walburgakerk, kon iedereen deze luchtacrobaten gadeslaan en meegenieten vanaf de bezetting van de nestkast begin maart tot het uitvliegen van de de jongen eind mei. Het publiek was erg breed en omvatte zowel bewoners van Oudenaarde en de Vlaamse Ardennen als recreanten en toeristen die de stad bezochten.

De gebruikte methodiek

Wxcams uit Veurne stelde de installatie van 2 full HD camera's met infraroodfilter voor. De ene camera was gemonteerd in de nestkast zelf en de andere camera hield de aanvliegroute van de nestkast in de gaten.

Die uitrusting gaf me de kans de vogels 24 uur op 24 op te volgen in en buiten de nestkast. Zelfs 's nachts was de kwaliteit van de beelden fantastisch. Thuis had ik de mogelijkheid om de opgenomen beelden van de beide camera's te raadplegen. De beeldrecorder werd opgesteld in het Administratief Centrum van Oudenaarde door de dienst ICT.

Sinds 20 februari 2016 tot eind mei bekeek ik iedere minuut van de beelden van beide camera's. Iedere dag zag ik 48 u beeldmateriaal passeren en noteerde ik alle wetenswaardigheden. De foto's en filmmateriaal van die dag zette ik op een externe harde schijf zodat het beeldmateriaal later nog kan geraadpleegd worden. De gegevens werden in een rekenblad bewaard en dat levert niet alleen leuke grafieken op, maar ook meer inzicht brengen in het ganse broedproces. Het bekijken van de beelden, opslaan ervan, noteren van gegevens, ingeven van de gegevens, foto's en filmpjes bewerken kostte me dagelijks minstens 3 à 4 uur extra werk per dag. Het moet echt een passie zijn om dit monnikenwerk 4 maand lang dagelijks vol te houden.

De broedperiode

Een nauwgezette opvolging opende ook mogelijkheden voor wetenschappelijk onderzoek rond het broedproces zoals het verzamelen van data van de eerste ei-leg. Roodgloeiend stond mijn gsm toen het vrouwtje het eerste ei op 1 maart om 17u22 liet zien. Blijkbaar zaten er 'fans' gewoon thuis te wachten achter hun computerscherm tot hét moment dat het ei gelegd werd. Het duurde welgeteld 9 dagen voor het nest compleet was met 4 eieren. Pas na het derde ei van 6 maart treedt de complete broedzorg in. Dat betekent dat afwisselend het

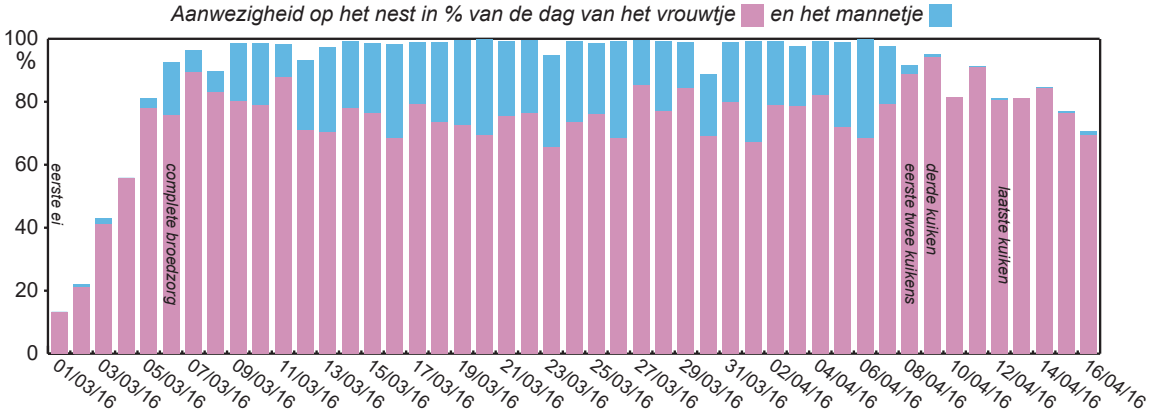

vrouwtje of het mannetje het broeden op zich neemt zonder het nest leeg achter te laten. De aflossing gebeurt zeer snel. Pas na aankomst van de partner op het nest maakt diegene die broedt plaats voor de andere partner. Zo voorkomen ze afkoeling van de eieren en predatie.

Bij het broeden neemt het veel grotere en sterkere vrouwtje hierin het leeuwenaandeel voor haar rekening. Ongeveer 70 % van de broedperiode brengt ze door op de eieren met een gemiddelde totale broedtijd van 17u per dag. Het mannetje doet het in de topperiode ook niet slecht met pieken tot 35 % van de dag. Merkwaardig is dat van zonsondergang tot zonsopkomst het vrouwtje de eieren bebroedt. Zo zat ze op 30 maart ononderbroken op nest van 21u15 tot 7u33. Wat een tof wijfje! In die tussentijd vertoeft het mannetje ergens in de buurt van de nestkast. Hij slaapt meestal op het uurwerk aan de noordzijde van de toren of op één van de stenen uitsteeksels naast het uurwerk. Als ze vroeg op de morgen het nest verlaat komt het mannetje het broedwerk overnemen voor veelal een heel korte periode van anderhalf uur. Die korte tijd volstaat om voor haarzelf voedsel te zoeken, een (stof)badje te nemen en de vleugels te strekken na een ganse nacht stil te hebben gelegen. Overdag lossen ze elkaar regelmatig af.

Maar soms wordt de broedperiode onmiddellijk gestaakt door een externe factor die zorgen baart voor de toekomst. Een jong vreemd mannetje, kwam geregeld het territorium binnen. Dan verlaat de broedvogel het nest om samen met de partner de achtervolging in te zetten om de indringer te verdringen uit hun gebied. Die korte afwezigheid liet zelfs één keer toe om de kauwen, die tevens broedvogel zijn op de toren, het nest te laten inspecteren. Gelukkig hadden ze nooit tijd genoeg om het nest leeg te roven. Mijn vermoeden is dat de indringer een jong zou kunnen zijn van de vorige succesvolle broedgevallen en die bij gebrek aan broedplaatsen in de wijde omgeving terug keert naar zijn geboorteplaats. Die dieren vliegen van de ene bezette broedplaats naar de andere alwaar ze onrust creëren. Uitgezworven vogels zullen in de toekomst steeds meer op die bezette broedplaatsen komen. De geplaatste nestkasten in Vlaanderen zijn ieder jaar bevolkt door een standvastig koppel dat nooit zijn eigen territorium prijs zal geven. Indien er één van de partners het leven laat zal zijn/haar plaats héél snel ingenomen worden. Zo is het koppel op de Sint-Goedelekerk te Brussel al een paar jaar succesvol als moeder en zoon. Het succesverhaal van de nestkasten kan er ook wel voor zorgen dat er op een bepaald moment een overbevolking aan slechtvalken zal zijn die samen toch wel een grote druk uitoefenen op het nabije vogelbestand. Na 15 jaar kan men wel stellen dat de populatie in Vlaanderen heel gezond genoemd mag worden. In Oudenaarde wordt er om die reden zeker geen tweede nestkast geplaatst. Het is uitkijken of ze zelf een broedlocatie vinden op hoge gebouwen, zoals elders al wel vaker het geval is.

Na exact 32 dagen broeden zag op 8 april in de vroege namiddag het eerste kuiken het levenslicht. Nog geen 10 minuten na het uitpikken kreeg het jong zijn eerste maal toegediend. Het vrouwtje had in die tijd een duif geslagen. De eerste brokjes voor het jong waren miniscuul klein en toch zag je dat de krop al meteen vol zat. Een paar uur nadien pikte een 2de jong zich uit het ei. De eerder gevangen duif passeerde weer de revue als prooi. Alle resten van de prooi worden na de voederbeurt meteen uit het nest weggehaald door één van de ouders. Ze hebben immers op de toren 2 proviandkamers aangelegd waar ze de resten van de prooien voorlopig herbergen. Zo hoeven ze niet altijd opnieuw te gaan jagen om de hongerige jongen te voederen én voorkomen ze de interesse van aaseters zoals kraaiachtigen.

Prooien van de slechtvalk.

Om de diversiteit van de aangebrachte prooien te kunnen aantonen kon ik gelukkig ook beroep doen op de beide camera's. Wanneer het mannetje aankwam met zijn prooi wachtte hij heel kort op de railing. Dat gaf me soms net tijd genoeg om die prooi te determineren. Het vrouwtje kwam de prooi overnemen op de railing en bood het voedsel in de nestkast aan de jongen. Zijn taak bestaat er hoofdzakelijk in prooien aan te brengen voor de jongen.

Met de binnencamera kon men perfect de

voederbeurten volgen. Sedert het begin van het broedseizoen had ik me voorgenomen om de ruime omgeving van de toren regelmatig te bespeuren om zo restanten van prooien te verzamelen. Dat zou me een duidelijk beeld kunnen opleveren van wat er zoal op het menu staat van de familie slechtvalk in Oudenaarde. Het onderzoek hiernaar is nog lopende maar ik kan alvast vertellen dat de voorlopige resultaten verbluffend zijn. Voor mij werd het redelijk snel duidelijk dat niet alleen reis- of stadsduiven getroffen worden zoals gesuggereerd werd door enkele duivenliefhebbers. Zowel overvliegende steltlopers, trekvogels als standvogels zijn een potentiele prooi. Nog voor de eerste gierzwaluw werd gezien in de Vlaamse Ardennen had meneer slechtvalk er al ééntje gevangen. Dat de slechtvalk een fijnproever is, is bekend. Kwartel, houtsnip en zelfs een groenpootruiter laten ze niet links liggen. Vorig jaar vond een collega nog een paar pluimen van een wielewaal. In de volgende Meander zal ik een uitgebreid overzicht geven van de prooien.

Het derde kuiken doorbrak haar ei pas de dag na haar voorgangers. Het was even de adem inhouden voor het 4de en laatste ei. Dagenlang bleef het ei onveranderlijk liggen tussen de 3 kuikens. Gelukkig bleef het vrouwtje na het uitpikken de jongen verwarmen. Begin april is het immers nog behoorlijk koud en de donzige kuikens zouden de nacht niet overleven zonder de extra bescherming van het vrouwtje. Vier dagen na het eerste kuiken brak het laatste ei open. Dat was fantastisch nieuws!!! Ondertussen waren de eerste 2 kuikens al bijna 2 keer zo groot als het achterkomertje. Ondanks haar achterstand wist ze tijdens de voederbeurten haar mannetje te staan. Via de binnencamera was het schitterend te zien dat ze zich telkens tussen de anderen wrong naar de voorste rij om voedsel op te eisen. Als de jongen te groot zijn en niet meer beschermd kunnen worden onder de vleugels van de moeder, zal ze enkel nog het nest betreden om

voedsel aan te brengen. Al na 3 weken gaan de kuikens op verkenning in hun eigen nest. Stapsgewijs lopen ze in de nestkast rond en ééntje waagde het toen zelfs al om op de rand post te vatten. Instinctief verdeelt het vrouwtje de prooi onder haar nakomelingen. Het achterkomertje is dan wel een lefgozer geworden. Wanneer ze moeder valk al van ver ziet afkomen met een prooi dan springt ze recht om als eerste stukjes vlees te krijgen. Naarmate de jongen groter worden zijn ze niet alleen aggressiever naar elkaar toe maar evenzeer naar de ouders. Op 13 mei eiste een jong de ganse prooi op. Ze stal de prooi uit de bek van de moeder, draaide zich helemaal teruggetrokken in een hoek en verorberde alles alleen. De anderen moesten helaas wachten tot de ouders met de volgende prooi aangevlogen kwamen.

Het uitvliegen van de jonge vogels

Op 16 mei zat één van de jongen op de gekende railing voor de nestkast. Op die plaats kunnen ze zonder enige problemen de borst- en vliegspieren trainen. Met soms acrobatische toeren willen ze lucht onder de vleugels aanvoelen en dat gaat gepaard met vallen en opstaan. 's Avonds viel één van de jongen op de grond na een ongecontroleerde terugkeer van de railing naar de nestkast. Zelfs die 50 cm overbruggen met een vleugelslag was er teveel aan. Ik kreeg van menige fans e-mails, sms'jes en

Jan FRANCOIS
Landmeter-expert

Gentse Steenweg 138
9620 Zottegem

09/361 03 00
jan.francois@telenet.be
www.aardbol.be

BEATRIJS
boeken, boeken & boeken
www.beatrijs.be
BOEKHANDEL
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055/31.44.77
Fax: 055/30.03.45

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
Tel: 0497/43.01.79

telefoons dat er een jong 'weg' was en niet meer te bespeuren was in de nestkast. Gelukkig kon ik de beelden terugdraaien en waarnemen wat er juist gebeurd was. De dag erop kon de vogel op eigen kracht de weg terug vinden naar zijn nestkast. Het werd meteen duidelijk dat deze periode heel cruciaal is voor de jongen. Ik had tevoren al een paar artikels laten verschijnen in menige kranten met als doel de mensen in te lichten over het project en waar ze ook mijn contactgegevens konden terugvinden bij mogelijke problemen.

Al snel bleek dat deze sensibilisering goed hielp wanneer onze nummer 4 een paar keer naar beneden was gesukkeld. De uitbater van het restaurant 'De Zalm' belde me op met de boodschap dat er een jonge slechtvalk in hun tuin terecht was gekomen. Meteen ben ik met een doos en handschoenen naar de tuin gerend. De medewerkers hadden de vogel al kunnen vangen en de aanwezige klanten kregen dus een zeer merkwaardige vreemde vogel over de vloer. Nadat ik de dienst Toerisme had verwittigd van de vondst kon ik de vogel terugbrengen naar de top van de toren. Voorzichtig liet ik haar vrij in de buurt van de nestkast. In de daaropvolgende dagen vonden we haar meerdere keren op de grond. Een waakzame voetganger zag haar op de parking zitten van De Ham en eens aan de ingang van de kerk. De omstaanders waren zo onder de indruk van de imposante valk en namen foto's met de gsm. Bij haar laaste vrijlating liep het bijna fataal af. Tegen de schemering aan zat ze in de goot van de kerk. Een 50 m dieper dan de nestkast. Bij de verdere afdaling vloog ze zich bijna te pletter tegen het raam van het politiekantoor. Nadat ze wat bekomen was besloot een omstaander een hulpstuk te gaan halen om de vogel aan het vliegen te krijgen met de wetenschap dat ze niet ver zou wegvliegen. Met een klein duwtje in de rug vloog ze richting de kerk en viel in de struiken neer. Het was genoeg geweest en ik besloot haar over te brengen naar het vogelopvangcentrum van Geraardsbergen. Na een grondige test bleken de vliegspieren niet zo goed ontwikkeld te zijn en dat zou wel eens de oorzaak kunnen geweest zijn van haar capriolen. Er werd ook voor alle zekerheid een röntgenfoto genomen van de vleugels en alles was normaal te noemen. De vogel verbleef enige tijd in de opvangcentrum. Door gebrek aan een grote vliegkooi werd ze overgebracht naar het vogelopvangcentrum van Oostende waar ze de laatste 3 weken verbleef. Op 31 augustus konden we haar de vrijheid teruggeven bovenop de Walburgatoren. Ze verbleef nog 3 dagen in de buurt en werd nadien niet meer opgemerkt.

Kijkdag op 22 mei 2016

We hadden in samenwerking met de dienst Toerisme Oudenaarde een kijkdag gepland op 22 mei en waarbij alle geïnteresseerden welkom waren op een afgesloten stukje verkeersvrije markt voor het stadhuis. De stad Oudenaarde stelde de tentoonstellingsruimte in het stadhuis ter beschikking om iedereen te verwelkomen. In die ruimte werd om 11u het College van Burgemeester en Schepenen ontvangen door Xavier Coppens en hielden burgemeester De Meulemeester en schepen Eeckhout een enthousiaste rede. Ikzelf kreeg ook het woord en maakte van die tijd gebruik om iedereen te bedanken die op welke manier ook een bijdrage deed om dit project met glans te doen slagen. De constructieve samenwerking van Natuurpunt en de Stad werd nogmaals onderstreept.

foto: Gunther Groenez

Bij een wedstrijdje op de facebookpagina mochten mensen een naam toekennen aan de jongen. De peters en meters van het project Donaat De Riemaeker, Marijn De Valck, beter gekend als 'Boma', schepen Eeckhout en diensthoofd Toerisme Eva Roels mochten elk op hun beurt de naam bekend maken van de jonge slechtvalken. De winnaars kregen een foto van de hand van landschapsfotograaf Bart Heirweg mee naar huis dewelke was gemaakt tijdens het ringwerk. Na de officiële momenten werd een drankje en hapje aangeboden door dienst Toerisme Oudenaarde en Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*. Sonja De Smeyter, Dorien Dielens, Christa Neve en Laurent Debels deden hun uiterste beste om iedereen met een glimlach te bedienen.

Ondanks het slechte weer werd de opkomst als een succes ervaren. Meer dan 700 kinderen, ouders en fans uit gans Vlaanderen kwamen naar de markt

afgezakt om live een glimp te kunnen opvangen van de vogels die ze al zo lang via de camera's hadden opgevolgd. Omstreeks 12u werd iedereen erop gewezen dat alle 6 de slechtvalken toen rond de toren vlogen. Dit was écht wel een topmomentje! Ik kon gelukkig ook beroep doen op mijn collega's vogelkijkers van de vogelwerkgroep om de belangstellenden te begeleiden bij het waarnemen van de slechtvalken op de toren. Ze stonden graag de bezoekers te woord met deskundige uitleg en hebben dat schitterend gedaan. Swarovksi Optik had een tent opgesteld met optisch materiaal. Iedereen was versteld van de prachtige beeldkwaliteit van de verrekijkers en telescopen.

De toekomst

In 2017 zal ik de slechtvalken nog 1 jaar van heel kortbij opvolgen. Eind 2017 wordt de kerk in de stijgers gezet voor een langdurige renovatie. De renovatie zal gefaseerd verlopen zodat het broedsucces in 2018 hopelijk ook goed is.
Het zou mooi zijn dat in de komende jaren één van de camera's blijft hangen en de beelden beschikbaar zouden blijven voor iedereen op de website van de stad Oudenaarde. Een gelijkaardige opvolging zal er niet meer inzitten want dat vraagt heel veel tijd en geduld.

Dank

Uiteraard wil ik Sonja en zoon Gilles bedanken voor het respect dat ze tonen voor mijn werk. De opvolging van die vogels vraagt heel veel van mijn beschikbare vrije tijd. Het was een zeer intense en anderzijds een zeer leerrijke periode. Maxim De Brabander en Natalie Van Meerhaeghe die me ten allen tijde mee geholpen hebben tijdens het observeren en het verzamelen van prooiresten. Ook bedank ik Dirk Criel voor de steun op allerlei gebied voor en tijdens het project. Xavier Coppens, die me jaar en dag bijstaat en me leert de natuur te bekijken uit een ander standpunt. En zonder de steun van de stad Oudenaarde met dienst ICT (Jean Landrie) en dienst Toerisme onder de vleugels van Eva Roels was er helemaal geen project. De samenwerking met hen was ronduit schitterend!

Een tuin voor het leven

Ronny De Clercq

Ronny De Clercq woont sinds een dertigtal jaren in Schorisse, nabij het Burreken. In een tuinencomplex van een flinke hectare krijgt de natuur er de ruimte en vinden insecten, vogels, planten en al wat leeft een veilige haven.
In een reeks artikeltjes deelt hij zijn ervaringen, gedachten en gefilosofeer in een natuurtuin in het hartje van de Vlaamse Ardennen.

Plaats maken voor meer natuur

Het is er van gekomen. Opnieuw plaats voor de jonge boompjes die snakken naar meer licht. Plaats voor extra bloemrijk grasland. Ja, je raadt het al, we hebben een extra perceel kunnen toevoegen aan onze tuin. Zesendertig aren, daarmee wordt ons tuinencomplex dus ruim groter dan een hectare, mijn streefdoel van jongs af. Een perceel met oude linden en een eeuwenoude haagbeukenkaphaag. Ooit stonden die rond een boerderijtje, maar dat brandde ergens omstreeks 1900 volledig af en sindsdien was het een groententuin en neerhof geworden, met een flinke schapenweide erbij.
Het herstel van de kaphaag is een onderneming, ik veronderstel dat ze de laatste 10 jaar niet teruggezet is. Maar het is de inspanning waard, want zo'n oude haagbeuken en essen zijn monumenten. Hoe oud ze precies zijn, is moeilijk te achterhalen. Bomen die regelmatig geknot worden, zoals de oude linden, of de haagbeuken in de kaphaag, zijn meestal veel ouder dan je zou vermoeden als je hun stamomvang bekijkt. Vaak zijn oude knotbomen ook nog hol. Maar de buren die hier al 70 jaar rondlopen, hebben de linden nooit anders gezien dan grote bomen en de kaphaag was toen ook al een oude haag.
Het zijn de laatste overblijfselen van de vele hagen die ooit onze landschappen bepaalden. Julius Caesar vermeldde ze al in zijn verslag over onze streken en door de eeuwen heen bleven ze nuttig om diverse redenen. Het was de beste manier om percelen af te bakenen, om beesten uit de hof of in de weide te houden. De hagen leverden voer voor het vee en geriefhout en brandhout. Het was vaak ook de plek waar men naar geneeskrachtige kruiden zocht. Weinig mensen realiseren zich dat het in de nasleep van de wereldoorlogen was, dat veel hagen verdwenen. Na 1918 bleven er kilometers en kilometers prikkeldraad op te ruimen in ons land

www.ferynjan.be info@ferynjan.be
JAN FERYN BVBA milieuconsulent

Foto's: Ronny De Clercq

en die waren prima herbruikbaar in afsluitingen om de beesten binnen of buiten te houden. Na 1945 deed zich weer hetzelfde voor. De hagen werden verwaarloosd, vervangen door prikkeldraad die minder onderhoudswerk vraagt en toen dan ook nog brandhout voor veel huishoudens overbodig werd, waren hagen meer last dan lust. Slechts een kleine fractie heeft het tot in onze dagen uitgehouden.

In onze kaphaag staan er nog flink wat olmen, geen dikke stammen, maar veel opslag met stammetjes tot een goeie 10 cm doorsnee. Dat is de kritische diameter waarop ze meestal aangetast worden door de schorskever, die drager is van de olmenziekte. Er staan ook essenknotten die op 't eerste gezicht nog redelijk onaangetast zijn door de essenziekte, hopelijk kunnen we dat nog een poos zo houden.

Dat onze tuin niet één grote blok land is, heeft zijn voor- en zijn nadelen. Welgeteld 11 geburen hebben we ermee. Ik weet niet eens van allemaal hun naam. Er zijn 4 werkende boeren bij en verder zijn het 'gewone' mensen met grote of kleine kinderen, gepensioneerden en druk werkenden. De enen al met een groenere gedachtengang dan de anderen. Een uitdaging.

Twee deeltuinen zijn percelen van een paar honderd meter lengte. Met lange houtkanten, met hoge bomen, bepalen deze lange stroken in belangrijke mate mee het landschap hier. De voordelen van lang uitgesmeerde tuinen. Alles samen maakt het dat ik meer contact heb met de wereld rond de tuin, dan mocht onze grond een groot vierkant blok zijn. Een voordeel? Voor iemand die iets wilt uitdragen wel, vind ik.

Ondanks de grote verdienste van organisaties zoals Natuurpunt, blijft het voor de natuur toch van essentieel belang wat elk van ons op onze eigen grond en in onze eigen tuin doet. Een veld met door neonicotinoïden doordrenkte maïs voor de deur, zal zeker geen goed doen aan het insectenleven in de buurt, maar het is bekend dat het gebruik van pesticiden allerhande in private tuinen, nog veel groter is. We willen onze buren tonen dat het anders kan, dat is van groot belang. Bij elke gelegenheid zal ik bepaalde toestanden aankaarten. Sommigen vinden mij daarom een betweter, die op alles altijd een antwoord heeft, maar anderen lijken toch stilaan beetje bij beetje mee te gaan in ons verhaal. Soms is de man al overtuigd, dat blaadjes laten liggen veel voordelen heeft, maar dan komt mevrouw ten berde en die vindt het toch maar niets. Bomen planten zet ook buren aan om bomen te planten. Al is het dan wel minder extreem dan in onze tuin, het blijft een schone zaak.

Wij allemaal kunnen bijdragen aan de kwaliteit van de ons resterende open ruimte. Als we het aan de regering overlaten, zal er over 25 jaar, als dan de beton-stop van kracht wordt, al niet veel meer overblijven. En als die open ruimte dan nog vooral gronden zullen zijn in handen van de agro-industriëlen, dan belooft dat helemaal niet veel goeds.

BIO SHOP®

De Zonnebloem

Al meer dan 25 jaar vind je bij ons
alles voor een gezonde levenswijze

Het grootste gamma biologische voeding in de streek
massa's alternatieve en fair trade geschenkartikelen

Steeds 10 % korting voor NP-leden
op het ruimste aanbod natuurstudieboeken

Kom eens gezellig snuisteren in de Parkstraat 25, 9700 Oudenaarde
Tel. 055/31.64.30 oudenaarde@bioshop.be www.bioshop.be

Foto: Ronny De Clercq

Ons nieuw aangekochte perceeltje, hier voor ons deur, had veel kans om omgezet te worden tot standaard landbouwgrond. De oude kaphagen waren wel een hindernis, maar daarop zou een vindingrijke agro-industrieel zeker wel iets gevonden hebben. Ploegen tot tegen de stammen, uitgewaaide herbiciden, mogelijkheden zat! Voor mij is het een vorm van tegenwind geven, stukjes grond aankopen en er bomen op planten. Ecologische tuinen maken in wat anders meer en meer ecologische woestijn dreigt te worden. Sommige buren hebben me al gezegd dat ze blij zijn, dat wij die grond kochten. Dat geeft hoop. Nu hen nog overtuigen om met hun percelen ook iets meer te doen, dan bv. een blijvend kale weide.
Een bijdrage leveren in de strijd tegen de mondiale ontbossing zou mooi zijn. Aan een tuin met fruitbomen en groen allerhande, heb je toch meer dan aan ezels die constant de boel afbreken en alles kaal vreten?

In een wereld waarin de mens alsmaar meer en meer ruimte inneemt, is het van het grootste belang dat we ons bewust zijn van wat wij achterlaten aan hen die na ons komen. Want ook al blijft het een groot taboe, ook voor veel milieubewuste mensen: overbevolking blijft de kern van alle ecologische problemen! En door allemaal in kleine flatjes in steden te gaan wonen, zullen we dat niet oplossen. Een stad kan maar blijven bestaan dankzij het platteland en landbouwgebied kan maar gezond blijven als er daarnaast voldoende natuur blijft ter compensatie. Onze overheden gaan stilaan mee in het verhaal van de broeikasgassen, maar enkel onze CO_2-uitstoot verminderen zal niet veel zoden aan de dijk brengen. De wereldwijde vernietiging van onze biosfeer, het dunne, levenhoudende pelletje rond planeet Aarde, waarin ook wij leven, daar zit 'm het grote probleem. Lokale opwarming is veelal meer het gevolg van verstedelijking, dan van meer CO_2 in de atmosfeer. Bomen hebben een temperend effect en zijn voor heel veel kwalen de oplossing. Denk globaal, handel lokaal!

En daarom dus ben ik weer aan 't planten. Kleine 'wilde' bosjes, een houtkant, een boomgaard. Nog een paar jaar geduld, dan kunnen jullie er eens komen door wandelen op een open-tuinen-dag.

Groeten uit een tuin voor het leven...

De natuur komt naar je toe ...

Gunther Groenez

Wannes Bos parkeerde zijn auto rond de middag in een doodlopend straatje van een woonwijk te Zulte om daar rustig aan zijn boterhammetjes te nuttigen. Hij had zich bijna verslikt wanneer hij op slechts anderhalve meter een hop (*Upapa epops*) voor zich zag foerageren. Hij meldde dit nieuws door zijn waarneming te plaatsen op waarnemingen.be (super).

Hop *foto: Gunther Groenez*

Door zijn licht rozebruin verenkleed met zwart-wit gebandeerde vleugels is de hop meteen herkenbaar. De grote kuif, als indianentooi, kan opgericht worden om allerlei emoties mee te communiceren.
Hij heeft een vlinderachtige vlucht en foerageert op de grond op zoek naar insecten, kevers, rupsen, slakken en zelfs kleine reptielen. De lange zwarte lange snavel is iets omlaag gebogen.

De hop is in onze regio een niet alledaagse verschijning. Sedert 2011 werd deze mooie vogelsoort slechts 5 keer opgemerkt. Hij broedt doorgaans in de mediterrane gebieden in boom- en muurholtes en steenhopen en is een zeldzame doortrekker in de periodes maart-mei en augustus-oktober. Een november-waarneming is dan ook zeer uitzonderlijk!

Noordelijke hoppen overwinteren in tropisch Afrika, maar veel hoppen uit Zuid-Europa zijn er standvogel.

Volkegembos een apart geval

Ugo Sansen

Natuurgebied in wording

Het Volkegembos dat aansluit bij de uitlopers van het Bos t'Ename, is echt een buitenbeentje binnen onze natuurgebieden van de Vlaamse Ardennen. Aan het einde van de 19de eeuw startte men op de kouter van de Volkegemberg met het ontginnen van leem. Aanvankelijk gebeurde dit zeer kleinschalig en artisanaal. In de 2de helft van vorige eeuw kreeg het gebied definitief een bestemming als ontginningsgebied. Er kwamen bulldozers en grote kraanmachines aan te pas die de kouter over een 20-tal ha tot 9 m diep afgegraven hebben. De kleinschalige ontginning van de 1ste fase bleef in privéhanden en werd deels opgevuld met allerlei inert materiaal. Van de 2de fase werd in 2001 11ha aangekocht door Natuurpunt en in 2002 9ha door de stad Oudenaarde. Op dit ogenblik wordt in een derde fase de kouter verder ontgonnen. De afgewerkte delen worden stelselmatig door de stad Oudenaarde aangekocht en krijgen net als de andere delen een bestemming als bos.

Volkegembos *foto: Ugo Sansen*

Een fractie van de reeds verworven gronden werd bebost door de stad. In het deel van Natuurpunt werd enkel in de randzones een 'startbeplanting' aangebracht, maar verliep de verdere ontwikkeling van de vegetatie volledig spontaan. In het oostelijk en zuidelijk deel van de 2de ontginningsfase wordt het gebied omzoomd door steile hellingen. Op die zuid-gerichte hellingen worden sinds enkele jaren enkele stukjes in het najaar gemaaid, net als een ruime zone langs de bospaden. Op een 10-tal ha verloopt de verbossing onder invloed van een lichte begrazing.

Lime is the key to succes

In het Volkegembos heeft de natuur in zeer korte tijd een behoorlijk indrukwekkende biodiversiteit opgebouwd. In het grootste deel van het ontgonnen gebied heeft de natuur vrij spel gehad om de site in te palmen. Maar in tegenstelling tot andere gebieden in onze streek waar de natuur vrij spel kreeg, had het Volkegembos van bij de start 3 grote troeven! Door het afgraven van een dikke schil in het leempakket kon de successie hier starten vanaf een nagenoeg maagdelijke leembodem. Het feit dat die schrale leembodem plaatselijk ook kalkrijk is, geeft nog een extra dimensie aan het gebied. En doordat het ontginningsgebied in verschillende fasen aangesneden werd, kan je er vandaag bijna alle stadia in de natuurlijke successie naar bos terugvinden.

Groene zandloopkever *foto: Ugo Sansen*

Op de recent ontgonnen percelen zijn vooral pioniersoorten actief die meestal van een warmer en droger microklimaat houden en als eersten het terrein proberen in te palmen. Dit zijn de uitgelezen plekken om prachtige loopkevers te spotten, zoals de wondermooie groene zandloopkever. Of misschien de veel zeldzamere en minder opvallende broertjes als de akkerboogkever en de kleine dwergloper. Ook zeggendoorntje die je normaal eerder langs de spoorwegbermen zou verwachten, kan je hier al eens spotten. En de zandsteekmier is ook al zo'n typische bewoner van de warmere plekjes. Eigenaardig genoeg is deze soort volgens het INBO strikt gebonden aan zandgronden. Maar het is wel een uitgesproken thermofiele soort, wat haar

aanwezigheid op de steile zuid-gerichte plekjes van het Volkegembos kan verklaren.
Uit de plantenwereld zijn het vooral de mossen en korstmossen die zich als eersten op de lemige vlaktes vestigen. Opmerkelijke soorten die je hier kan vinden zijn zeker het ongenerfd eendagsmos en gezoomd aloëmos. Op de leemplekken waar het wat natter is, koloniseren meer algemene soorten de naakte leembodem. Een zeldzaam levermosje dat hier echter op deze vochtige leemplekken groeit en vaak in leemgroeven gevonden wordt, is het bol gladkelkje.

In de percelen waar de plantengroei al enkele jaren volop zijn gang kan gaan (ontginning 1ste en 2de fase), vind je een heel lappendeken van stukjes grasland, afgewisseld met ruigere plekken en kleine bosjes. Sommige plaatsen neigen al naar een echt bos. Zeker waar er aangeplant werd en ook op de oudste ontginningsplek. Het gevarieerde landschap in die percelen wordt dan ook weerspiegeld in een brede waaier aan dieren en planten die er zich reeds gevestigd hebben. Zo is de lijst aan paddenstoelen die er gevonden werden echt indrukwekkend. En het gaat zeker niet alleen om alledaagse soorten zoals een berkenboleet of een geweizwammetje. In het oudste spontaan verbossende gedeelte is de zijdechampignonparasol een interessante soort die enkel op twee andere plaatsen binnen onze provincie aangetroffen wordt. Voor de schubbige knobbelspoorvezelkop is dit zelfs de enige gekende vindplaats in onze provincie.

Grote ratelaar *foto: Ugo Sansen*

In de graslandjes heeft de grote ratelaar zich op sommige plekken massaal gevestigd en vormt er in juni een gele zee van bloemen. Deze half-parasitaire plant haalt zijn water en minerale voedingsstoffen bij allerlei grassen, die hij op die manier verzwakt en hun sterke groei wat afremt. Hij helpt zo andere kruidige planten om een groeiplaatsje te veroveren in het grasland. Ook echt duizendguldenkruid en late ogentroost profiteerden van de schrale uitgangssituatie om zich hier snel te vestigen.

Echte bosplanten tref je hier nog niet direct aan. Of toch? Boskortsteel slaagde erin om op één of andere manier tot hier te geraken. Vermoedelijk vanuit het brongebied van de Riedekensbeek, dat op de flanken van het Volkegembos ontspringt. Ook zijn de brede wespenrochis en bosorchis al goed ingeburgerd. Al zijn dat soorten die eerder typisch zijn voor de overgangszone tussen grasland en bos of open plekken in de boskernen. Ondertussen werd de teller, wat orchideeën betreft, dit jaar al bijgesteld op 7 soorten die in het Volkegembos aangetroffen

Bergnachtorchis *foto: Ugo Sansen*

zijn. Sommigen zoals de bergnachtorchis duiken plots op, om daarna weer te verdwijnen. Het is dus afwachten of deze prachtige planten zich uiteindelijk definitief in het gebied zullen vestigen.

Dieren hebben het natuurlijk gemakkelijker om zo'n nieuw gebied te bereiken. Naast de meest algemeen voorkomende vlindersoorten van ruigten, boszomen en graslanden, fladderen ook Icarusblauwtje, bruin blauwtje en kleine vuurvlinder hier rond. Ook sleedoornpage werd al gespot. Merkwaardig is een waarneming van koevinkje in 2003, het jaar dat alles begon voor het Volkegembos. Toen was het de enige waarneming van de soort in het visiegebied van

Bos t'Ename. Recent dook het nog eens op in het noordelijk gebied van Bos t'Ename. Nachtvlinders zijn pas heel recent onder de loep genomen, maar ook hier is de lijst indrukwekkend: 474 soorten waargenomen tussen 2013 en 2016, waarvan maar liefst 78 rode-lijst-soorten!

Op een zomerse wandeling kan je hier genieten van de tsjirpende zang van de grote groene sabelsprinkaan, het zoemen van het zuidelijk spitskopje of het ratelen van de ratelaar. Ook krasser en bramensprinkhaan ontbreken niet in het gebied. En behalve tal van vrij zeldzame loopkeversoorten, zijn twaalfvleklieveheersbeestje en behaard lieveheersbeestje twee echte toppers voor Vlaanderen.

Wanneer je zoveel biotooptypes door elkaar hebt, dan vertaalt zich dat natuurlijk ook in een brede schakering van allerlei vogels. Zwartkop, grasmus, tjiftjaf, vinkachtigen, lijsterachtigen, meesjes, torenvalk, buizerd en sperwer, … zijn een evidentie. Voor blauwe kiekendief, ransuil en zelfs velduil moet je al wat meer geluk hebben. Leuker wordt het wanneer je geregeld houtsnip ziet opvliegen, of in het voorjaar de zang te horen krijgt van spotvogel en Orpheusspotvogel. De hele maand mei kon je in een dicht bosje vlak naast de Steenbergstraat het krachtige bruidslied van een nachtegaal bewonderen. Zou dit het eerste broedgeval sinds lang kunnen zijn in de wijde omgeving van Bos t'Ename?

Hoewel de weg nog lang is voor zich hier een volwaardig bos zal genesteld hebben, het weerhoudt de rode eekhoorn niet om hier lustig rond te warrelen. Nochtans was dit kleine zoogdiertje tot voor kort een zeldzaamheid in dit deel van de Vlaamse Ardennen. Af en toe wordt eens een bunzing of steenmarter waargenomen. Helaas al te vaak als verkeersslachtoffer in de rand van het Volkegembos. Af en toe worden er ook eens sporen van damhert of ree ontdekt.

Ik kan nog enkele pagina's meer vol schrijven met wat je er allemaal te zien krijgt. Maar het zou jullie allicht wat gaan vervelen. Misschien kan je dus beter zelf eens op ontdekkingstocht gaan. Je kan bijvoorbeeld starten op het dorpsplein van Volkegem en het Volkegempad volgen. Het pad doorkruist het grootste deel van het Volkegembos en leidt je ook langs enkele leuke plekjes van het dorp. Meer info vind je op de website van de Werkgroep Bos t'Ename, www.bosename.be, of op de website van Natuurpunt.

Revolutie in lichenenland

Eddy Vervynck

Iedereen die op school biologie heeft gestudeerd krijgt volgende zin voorgeschoteld, zo ook mijn kinderen aan het Sint-Hendrikcollege te Deinze: "een korstmos is een symbiose tussen twee organismen, een alg en een schimmel". Dat klopt inderdaad maar de uitleg is onvolledig. Want uit een recente studie blijkt dat het een samenwerking is tussen 3 partijen!

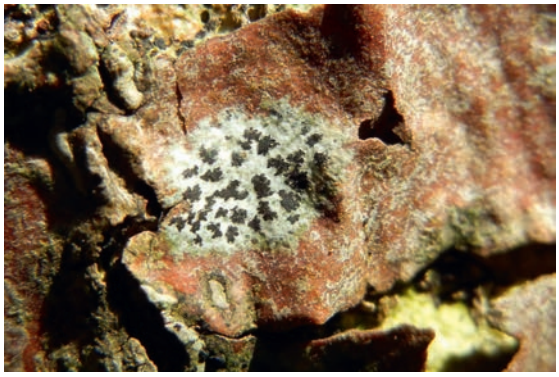

Amoebekorst *foto: Eddy Vervynck*

Korstmossen groeien over de hele wereld, meestal op steen en hout. Sommige zien eruit als schilfervlekken, andere als struikjes of lange draadjes. Het bekendste korstmos is het rendiermos, dat in Lapland door rendieren gegeten wordt. Korstmoskenners verzamelen korstmossen met het fanatisme waarmee Pokémon Go spelers op zoek gaan naar de virtuele monstertjes! Zo waren we laatst in Erpe-Mere; bleek dat we na een halve dag nog maar 5 meter waren opgeschoven en al een 70-tal soorten hadden gevonden op enkele populieren. Hier kunnen Pokémon vangers nog iets van leren…

Hoe een wetenschapper uit Montana (USA) een 150 jaar oude theorie op zijn kop zette

Toby Spribille uit Montana ontdekte in 2011 dat de voornoemde 150 jaar oude theorie niet helemaal klopt. Zijn levensloop was opmerkelijk. Hij groeide op in een kampeerwagen, hij had niet de scholing van een wetenschapper, maar werd thuis onderwezen. Op 19 jarige leeftijd ging hij werken in de bosbouw, en na enkele jaren had hij genoeg centen gespaard om naar de universiteit te gaan. Maar aan geen enkele Amerikaanse universiteit werd hij aangenomen. Dankzij zijn Duitse roots, kon hij uiteindelijk toch aan de slag in Gottingen (D). In 2011 keerde hij, met een

Zoeken naar korstmossen *foto: Eddy Vervynck*

doctoraatstitel onder de arm, terug naar Montana. Samen met symbiose specialist John Mc Cutcheon startte hij een onderzoek naar twee op elkaar lijkende korstmossen, de donkerbruine en de gele *Bryoria*. Zijn ontdekking onthulde dat een korstmos geen verbond is tussen twee organismen maar dat er een derde partner bij hoort, een schimmel van een verschillend type.

Sinds in 1867 de Zwitserse botanicus Simon Schwendener vaststelde dat een korstmos bestaat uit een schimmel en een alg hebben biologen geprobeerd om een korstmos in een labo te kweken, echter steeds zonder succes! Onze twee wetenschappers aan de universiteit van Montana ontdekten de derde partner bij toeval, toen ze twee verschillende verschijningsvormen van het 'paardenhaarmos' *Bryoria* onderzochten. *Bryoria* komt vooral voor in Noord-Amerika, Noord-Europa en Azië. Ze onderzochten de genactiviteit van de donkerbruine *Bryoria fermontii*, en de gele *Bryoria tortuosa*. De gele kleurstof is afkomstig van het giftige vulpinezuur. Genetisch bleken de twee korstmossen identiek, maar in de gele soort zat wel een extra set van 506 genen. Deze extra set van 506 genen bleek van een geheel onbekende schimmel te zijn, de derde partner in de symbiose!

Na lang zoeken vond men de schimmel terug met de microscoop in de buitenste laag (cortex) van het korstmos. De onderzoekers vonden andere schimmels van dezelfde familiegroep bij 52 korstmosfamilies, verspreid over 6 werelddelen.

Korstmossen en luchtverontreiniging

Korstmossen staan erom bekend dat ze gevoelig zijn voor luchtverontreiniging. Korstmossen trekken een deel van hun voeding uit de lucht, en ze zijn gevoelig voor de zuurgraad van het oppervlak waarop ze groeien, ze kunnen als het ware de vervuiling 'opslaan'.

In een recent gepubliceerde studie 'Tchernobyl, 30 ans après', staan enkele opmerkelijke feiten te lezen over o.a. korstmossen!

Uit deze studie - in opdracht van het ACRO (Association pour le controle de la radioactivité dans l'ouest) - blijkt dat 19 van de 47 onderzochte stalen besmet zijn met cesium-137, een radioactieve stof die niet van nature op aarde voorkomt, en dus het gevolg is van de kernramp in Tsjernobyl. Van de 64 onderzochte stalen van paddenstoelen, waren er 52 besmet met cesium-137. De zwaarste vervuiling is te vinden in het gebied rond de Alpen tegen de Italiaanse grens, niet op de toppen van de bergen, maar aan de voet. De vele neerslag, regen en sneeuw die tegen de bergflanken valt, verzamelt puin aan de voet van de berg, waarin stralingspieken voorkomen van meer dan 50 000 Bq/kg.

Men onderzocht ook nog andere zaken: water, aarde en voeding! Fruit en groenten, vlees, melkproducten, honing, plantenextracten, enz.. 6 van de 42 stalen waren besmet. Opmerkelijk was het rendiervlees dat in de winkelrekken lag in het noorden van Noorwegen en Zweden, niet zo onlogisch als we weten dat rendiermos het hoofdvoedsel is van de rendieren in de winter! Rendiermos besmet met cesium-137! Volgende keer misschien toch beter naar Blankenberge gaan?

Bronnen: www.nrc.nl 22.07.2016 / tchernobyl30.eu.org / acro.eu.org / BLWG 'zelf onderzoek doen aan korstmossen en ammoniak' / Science - Ed Yong 21/07/2016

LE ROY RINASSUR BVBA
Warandestraat 17, 9810 Nazareth
Tel: 09/385.44.60 - 09/385.61.32
e-mail: leroy@rinassur.be
Crelan
verzekeringsmakelaar nr. 13839
ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN VERZEKERINGEN

P.V.S. electronic developments
ELEKTRONICA
-ontwerp -productie -consulting
Alle info: **info@pvsed.com** of **tel.055/49.60.12**
na afspraak: Neerstraat 28, Nederzwalm
+ ZAKLAMPEN
merk **FENIX**
Volledige gamma op: www.fenix-nederland.nl

DZ: Natuurpunt afdeling Deinze-Zulte
GZ: Natuurpunt afdeling Groot Zingem
HRZ: Natuurpunt afdeling Herzele
HOU: Natuurpunt afdeling Houtem
IWG: Invertebratenwerkgroep Lampyris
JNM: Jeugdbond voor Natuur en Milieu
KBE: Kern Werkgroep bos t'Ename
KRB: Kern Rondom Burreken
MOW: Milieufront Omer Wattez
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
NWG: NatuurstudieWerkGroepen Vlaamse Ardennen-*plus*
OUD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde-*plus*
PWG:Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
PAWG:Paddenstoelenwg. Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
RLVA: Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
SL: Natuurpunt afdeling Schelde-Leie
TW: Trage Wegen vzw
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
VA*plus*: Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
VUB: Vrienden van het Uilenbroek
VWG: Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
WMBV: Werkgroep Maarkebeekvallei
ZV: Natuurpunt afdeling Zwalmvallei
ZWG: Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*

Woensdag 11 januari 2017

■ **SL + VWG: Bijeenkomst & nieuwjaarsreceptie van de Vogelwerkgroep in het Stedelijk Centrum te Heurne,** o.l.v. Paul Vandenbulcke, tel 0475/34.65.86. Aanvang om 20u. Einde omstreeks 22u30. Op deze feestelijke bijeenkomst van de vogelkijkers uit de regio (of daarbuiten) zal je ongetwijfeld nieuwe zaken bijleren, maar wordt ook tijd voorzien om bij te praten, ervaringen te delen, bij een hapje en een drankje. Het exacte programma maken we op voorhand bekend op onze facebookpagina: https://www.facebook.com/groups/vwgvap/

Vrijdag 13 januari 2017

■ **Gezamelijke nieuwjaarsreceptie van natuurpunt VA-plus en Milieufront Omer Wattez.** We zetten het nieuwe jaar in met een hapje en een drankje. Afspraak om 19u30 in zaal De Kroon, Dorpsstraat 12 te 9667 Horebeke. Graag vooraf een seintje aan MOW vzw, Kattestraat 23 te Oudenaarde, tel. 055/30.96.66 of info@milieufrontomerwattez.be

Zondag 15 januari 2017

■ **SL + VWG: Vogeltocht voor beginners, met aandacht voor de watervogels.** Gids: Jacques Vanheuverswyn, tel 09/324.09.42. Samenkomst om 8u30 aan de Scheldebrug te Zingem, ter hoogte van de Weistraat. We tellen Spettekraai, Weiput en Grooten Bulck. Einde om 11u30. Meebrengen: verrekijker, laarzen noodzakelijk, vogelgids.

Vrijdag 20 januari 2017

■ **HRZ: Algemene ledenvergadering.** Start om 20u in Wattenfabriek, Solleveld 35, Herzele. Einde rond 22u. Meer info: www.natuurpuntherzele.be.

Zaterdag 21/1/2017

■ **RO: Algemene ledenvergadering afdeling Ronse.** Info: Jeannine Tassyns tel 055/20.67.69. Start om 19u in koffiebar Ronse Plage, Abeelstraat 16. Met gratis pannenkoeken en een drankje om 't nieuwe jaar gezwind in te zetten! Beoordeling van het beleid van de oude bestuursploeg. Verkiezing van nieuw bestuur. Mensen die graag een post van conservator en/of bestuurslid zouden ambiëren, graag jullie kandidatuur stellen op deze avond.

■ **ZV: Werkdag Middenloop Zwalm.** Info: Koen Gintelenberg, koengintelenberg@hotmail.com Afspraakplaats wordt per mail rondgestuurd i.f.v. de uit te voeren werken (mail voor opname in de mailinglist). Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, werkhandschoenen.

Zondag 22 januari 2017

■ **DZ: Start Natuurpuntjaar met pannenkoeken.** Info: Koen Houthoofd, tel 09/328.11.08. Start om 14u in zaal 'De Vlasschuur' (Ardense Jagersstraat 1 in Gottem) voor de start van het nieuwe natuurpuntjaar. We verkennen hierbij de winterse natuur in Gottem. Voor de kinderen is er een aparte kinderactiviteit. Vanaf 16u serveren we de traditionele gratis natuurpuntpannenkoeken en geven we een woordje uitleg over de nieuwe activiteiten. Einde omstreeks 17u30.

■ **KRB: Winterwandeling en nieuwjaarsdrink in het Burreken.** Info: Filip Hebbrecht, tel. 055/49.55.63 filip.hebbrecht@telenet.be of www.burreken.be. Afspraak om 14u aan kerk te Schorisse voor de wandeling. Een mooie landschapswandeling door het hart van Het Burreken. Aansluitend nieuwjaarsdrink (vanaf 16u).

■ **ZV: Nieuwjaarswandeling afdeling Zwalmvallei: Bovenlopen Zwalm.** Info: Koen Gintelenberg, tel. 055/60.45.21. Nieuwjaarswandeling nabij de bovenlopen van de Zwalm. Start om 10u te Brakel (Opbrakel) aan het kruispunt van de Leinstraat en Steenpaal (ter hoogte van Leinstraat 90). Aansluitend receptie in de lokalen van Boskanter. Einde rond 13u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen. Info op de afdelingswebsite: www.natuurpuntzwalmvallei.be.

Zaterdag 28 januari 2017

■ **KBE: Werkdag Bos t'Ename.** Contactpersoon: Pieter Blondé: 0488/36.22.79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack 0474/90.02.30 guido.tack1@telenet.be. Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien. Samenkomst aan de loods, Boskant 56 te Oudenaarde. Aanvang om 9u en/of 13u30. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

■ **DZ: Samen werken in en voor de natuur.** Elke laatste zaterdag van de maand werken we in een van onze natuurgebieden. Iedereen is welkom om een handje toe te steken. Meld je aan via koen@natuurpuntdeinzezulte.be Je krijgt dan telkens een bericht om te weten waar we aan de slag gaan en wat het werk inhoudt. We zorgen voor een drankje en een hapje.

■ **HOU: Jaarlijkse lokale algemene ledenvergadering met lezing door Walter Roggeman.** Samenkomst om 18u30 in het Muziekcentrum 'De Garage', Kerkkouterstraat 62, 9520 Bavegem (Sint-Lievens-Houtem). We blikken terug op het voorbije werkjaar en verklappen de plannen voor het komende werkjaar bij een hapje en een drankje. Vogelspecialist Walter Roggeman leert ons tijdens een boeiende presentatie alles over het hoe en waarom van de vogeltrek.

Zondag 29 januari 2017

■ **SL + VWG: Vogeltocht naar Zeeland (NL).** Gidsen: Niko Van Wassenhove tel. 09/385.74.58, Paul Vandenbulcke tel. 0475/34.65.86. Vertrek om 7u aan de kerk te Eke. Kostendelend rijden. We verkennen o.a. Veerse Meer, Brouwersdam, Plan Tureluur. Einde vanaf 18u. Meebrengen: warme winddichte kledij, waterdicht schoeisel, verrekijker, vogelgidsen en picknick die we ergens langs de baan nuttigen (we trachten een caféstop in te lassen).

■ **KBE+ OUD: Winterwandeling in Bos t'Ename + nieuwjaarsreceptie** kern Bos t'Ename & Natuurpunt Oudenaarde-*plus*. Gids: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30. Samenkomst om 9u aan het Provinciaal Archeologisch Museum (PAM), Lijnwaadmarkt 20 te Ename of om 11u45 in de Loods van Bos t' Ename, Boskant 56 te Mater.

■ **HRZ: Winterse wandeling.** Gids: Frederik Dierickx. Verzamelen om 9u30 aan de Trambaan in Herzele (parking Kringwinkel, Solleveld). Thema: Het is Vogelweekend, dus een mooie gelegenheid om op zoek te gaan naar vogels in het Duivenbos. Einde omstreeks 12u30. Iedereen welkom. Meer info: www.natuurpuntherzele.be

Maandag 30 januari 2017

■ **DZ + VWG: cursus watervogels - volzet.** Info: Koen Bilcke. Start om 19u30 in zaal Leiezicht, Sint Jansstraat, Grammene. Afrika staat bekend als een overwinteringsgebied voor tal van Europese vogels. Maar watervogels zoeken

in de winter vaak vooral West-Europa op. Futen, duikers, reigers, aalscholvers, rallen, eenden en ganzen… In deze cursus dompelen we je onder in het leven en de herkenning van deze boeiende vogels. Bij de excursies gaan we op zoek naar watervogels in eigen streek, maar ook het vogelrijke Zeeland staat op het programma. De lesgever is Koen Leysen van Natuurpunt CVN.

Vrijdag 3 februari 2017

■ **MOW-Maarkedal: Voordracht over gezonde voeding, gezonde verzorging en gezonde woning.** Start om 20u in wzc Haagwinde, Hasselstraat 7, Maarke-Kerkem (Maarkedal). Eerst mensen met kennis van zaken aan het woord, daarna speeddate met ervaringsdeskundigen en mogelijkheid om gezonde producten te proeven, maken en kopen. De Bioshop van Oudenaarde, de Natuurkeuken van Sigrid De Waele e.a. verlenen hun medewerking aan de avond. Einde omstreeks 22u30. Inkom: MOW-leden 3 euro / niet-leden 5 euro.

■ **ZV: Algemene vergadering afdeling Zwalmvallei.** Info: Koen Gintelenberg, 055/60.45.21. Afspraak om 19u in de B&B De Notelaar, Biestmolenstraat 14, te Zwalm (Nederzwalm) voor een avondwandeling om daarna vanaf 20u te starten met de evaluatie van 2016 en de planning van het nieuwe werkjaar. Tussendoor en nadien gezellige babbel met hapje en drankje. Einde rond 23u.

Zaterdag 4 februari 2017

■ **KRB: Werken in de natuur.** Info: Dirk Criel, tel. 055/45.66.10, Dirkcriel@skynet.be of www.burreken.be Afspraak om 9u aan Perreveld t.h.v. nr. 14 te Zegelsem. Natuurbeheer betekent ook handen uit de mouwen steken. Allerlei werkjes staan op het programma. En zoals steeds maken vele handen het werk lichter. Einde omstreeks 12u.

■ **VA + VWG: Bosuilenwandeling op de Kluisberg te Ruien.** Gidsen: Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91 en Willy Aelvoet, tel. 055/31.67.30. Samenkomst om 16u30 op de parking van de zwembad 'Kluisbos'. Na een inleiding over leven en voorkomen van de bosuil gaan we ernaar op zoek en naar baltsende uilen. Goed schoeisel, kijker en zaklamp wenselijk. Einde rond 19u15 met aansluitend in het recreatieoord een uurtje PP over uilen en hun evolutie in de Vlaamse Ardennen in die 45 jaar, met gratis drankje.

Vrijdag 10 februari 2017

■ **HRZ: Voordracht over marterachtigen door Koen Van Den Berge.** Start om 20u in de Wattenfabriek, Solleveld 35, Herzele. Einde omstreeks 22u. Meer info: www.natuurpuntherzele.be.

Zaterdag 11 februari 1017

■ **OUD: Knotwerkdag in de Langemeersen.** Info: Paul Cardon, tel. 055/31.19.92 en Alexander Van Braeckel, tel. 0473/85.45.62. Samenkomst om 9u in de Meersstraat in Petegem a/d Schelde. Er worden knotwilgen geknot. Hout wordt verdeeld onder de deelnemers. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: zaag, bijl, werkhandschoenen.

Maandag 13 februari 2017

■ **DZ + VWG: cursus watervogels:** theorie. Info: Koen Bilcke. Zie 30 jan. 2017.

Zaterdag 18 februari 2017

■ **DZ + VWG: cursus watervogels:** uitstap naar de Donkvijver in Oudenaarde. Info: Koen Bilcke. Zie 30 jan. 2017.

■ **ZV: Werkdag Perlinkvallei.** Info: Vincent Decroock, vincent.decroock@proximus.be. Hakhoutbeheer in het bos aan de Marlboroughstraat. Afspraak om 9u aan het perceel aan de Marlboroughstraat te Zwalm. Vrijwilligers kunnen het hout eventueel meenemen. Einde omstreeks 12u. Meebrengen minstens veiligheidsschoenen en werkhandschoenen.

■ **ZV: Werkdag Middenloop Zwalm.** Info: Koen Gintelenberg, koengintelenberg@hotmail.com Afspraakplaats wordt per mail rondgestuurd i.f.v. de uit te voeren werken (mail voor opname in de mailinglist). Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, werkhandschoenen.

Zondag 19 februari 2017

■ **SL + VWG: Vogeltocht voor beginners, met aandacht voor de watervogels.** Gids: Jacques Vanheuverswyn, tel 09/324.09.42. Samenkomst om 8u30 aan de Scheldebrug te Zingem, ter hoogte van de Weistraat. Einde om 11u30. We tellen Spettekraai, Weiput en Grooten Bulck. Meebrengen: verrekijker, laarzen noodzakelijk, vogelgids.

■ **OUD: Dagtocht naar de Uitkerkse Polders en omgeving.** Gids: Paul Cardon, tel. 055/31.19.92 (enkel op de dag van de wandeling 0474/39.02.77), cardon.paul@gmail.com en Davy De Groote, tel 0485/62.82.26. Vertrek om 9u aan de kerk van Leupegem (Dr. De Wolfplein). Kostendelend rijden. Start van wandeling aan de Kerk van Uitkerke (Parking tegenover Jeugdherberg Ruiterstraat 9 te Blankenberge) rond 10u15. Terug rond 19u. De Uitkerkse Polders zijn een gekend overwinteringsgebied voor kolganzen, kleine rietganzen, smienten, wintertalingen. Na een flinke wandeling door de polder met zijn zilte graslanden komen we aan het strand en duinen bij de Jachthaven van Blankenberge. Op terugweg door de polder hopen we in de latere namiddag ook de velduilen te zien. Meenemen: picknick en drank, goede stapschoenen.

■ **RO: Einde-winterwandeling in het Bois Joly te Ronse.** Gidsen: Philippe Moreaux, tel. 0476/49.24.61. Afspraak om 14 u aan de parking van het stedelijk kerkhof, ingang v/h reservaat op de Hogerluchtstraat. Met o.a. het leren herkennen van bomen in de winter. Hopelijk vinden we ook een eekhoornnest in de nog kale bomen en misschien staat er op een zuidelijke helling al een eerste bloemetje te bloeien! Einde omstreeks 17 u. Meebrengen: laarzen, verrekijker.

Maandag 20 februari 2017

■ **DZ + VWG: cursus watervogels: theorie.** Info: Koen Bilcke. Zie 30 jan. 2017.

Zaterdag 25 februari 2017

■ **KBE: Werkdag Bos t'Ename.** Contactpersoon: Pieter Blondé: 0488/36.22.79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack 0474/90.02.30 guido.tack1@telenet.be. Zie voor meer gegevens ook op 28 januari.

■ **DZ: Samen werken in en voor de natuur.** Elke laatste zaterdag van de maand werken we in een van onze natuurgebieden. Iedereen is welkom om een handje toe te steken. Zie voor meer gegevens ook op 28 januari.

■ **DZ + VWG: cursus watervogels: uitstap** met de bus naar Zeeland. Info: Koen Bilcke. Zie 30 jan. 2017.

Vrijdag 3 maart 2017

■ **DZ + VWG: Vogels in de Kunst met Matthias Depoorter.** Info: Rik Desmet. Start om 20u in Museum van Deinze en de Leiestreek (L. Matthyslaan 3-5 Deinze). Inkom 5 euro p.p. Wie nooit omhoog kijkt, mist veel. De verbeelding van vele kunstenaars wordt aangewakkerd door vogels. Net zoals vele anderen zijn zij gevoelig voor het mysterie rond deze gevleugelde wezens. Vogels in de kunst is een wereld op zich. In deze lezing geeft Matthias Depoorter een overzicht van de vele verschijningsvormen van vogels in de schilderkunst. Matthias Depoorter is auteur van het boek ' Vliegwerk, vogels in de kunst'.

Zaterdag 4 maart 2017

■ **KRB: Werken in de natuur.** Info: Dirk Criel, tel. 055/45.66.10, Dirkcriel@skynet.be of www.burreken.be Afspraak om 9u aan Perreveld t.h.v. nr. 14 te Zegelsem. Natuurbeheer betekent ook handen uit de mouwen steken. Allerlei werkjes staan op het programma. En zoals steeds maken vele handen het werk lichter. Einde omstreeks 12u.

Zondag 5 maart 2017

■ **HRZ: Landschapsbeleving vroeger en nu.** Gids: Frederik Dierickx. Start om 14u aan de kerk van Woubrechtegem. Thema: Wandeling rond natuur, landbouw, historisch landschap en project landschapsbeleving. Einde omstreeks 16u30. Iedereen welkom. Meer info: www.natuurpuntherzele.be

Zaterdag 11 maart 2017

■ **ZV: Werkdag Perlinkvallei.** Info: Vincent Decroock, vincent.decroock@proximus.be. Afspraak om 9u aan

het Baobabbosje aan de Boekelbaan, Zwalm, ter hoogte van huisnummer 116. Vrijmaken wandelpaadjes, perceelsgrenzen en verzagen omgevallen bomen. Einde omstreeks 12u. Meebrengen: minstens veiligheids- en werkhandschoenen.

■ **KRB: Op zoek naar de uilen.** Afspraak om 19u aan vakantiewoning Molenzicht, Tonnestraat 2 te 9667 Horebeke. Gids: Ludo Vanderlinden, tel 0479/46.69.37 of contact@burreken.be of www.burreken.be We fietsen langs holle wegen, oude boomgaarden en houtkanten op zoek naar de vier uilensoorten die voorkomen rond het Burreken.

Zondag 12 maart 2017

■ **OUD + VWG: Vroegemorgenzangtocht te Oudenaarde.** Gids: André Wandels, tel. 09/383.66.25. Samenkomst om 6u30 aan de vrije parking aan de vestingen te Oudenaarde (einde van Minderbroederstraat). We luisteren en genieten van de vogelzang van de eerste boodschappers van de lente. In dit deel van de lente zijn lang niet alle soorten vogels terug van het verre Zuiden. Ideaal dus voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een paar vogelwijsjes. Einde omstreeks 9u30. Meebrengen: laarzen, verrekijker. Zie ook 9 april en 14 mei.

■ **ZV: Lentemaaltijd.** Info: Annie Muller, tel. 0477/78.03.07. Vanaf 11u30 in de Bevegemse Vijvers, Bevegemse Vijvers 1 te 9620 Zottegem. Een heerlijke maaltijd ten voordele van onze natuurgebieden in Brakel, Zottegem en Zwalm. Kaarten voor volwassenen 15 euro, voor kinderen 9 euro. Te verkrijgen bij bestuursleden of medewerkers of via overschrijving op rekeningnummer BE57 9201 0163 2135 van Natuurpunt Zwalmvallei met vermelding van uw keuze en aantal volw/kind. Keuze uit beenhesp, koude visschotel en veggie-schotel. Einde rond 15u.

Vrijdag 17 maart 2017

■ **DZ: Film: Holland, natuur in de Delta.** Info Wim Bracke, tel. 09/380.01.03. Start om 20u in de Ceder, Parijsestraat 34 Deinze. Na het overweldigende succes van De Nieuwe Wildernis komen de makers van de film nu met het spectaculaire tweede deel: een ode aan de rivieren en kustgebied van de delta, in alle kracht, raadsels en schoonheid. Het verhaal wordt gezien vanuit het perspectief van hoofdpersonages als de zeearend, bever, haas, pimpernelblauwtje en stekelbaars. Laat je verrassen door de hoogste kwaliteit natuurfotografie. Toegang 3 euro pp. In samenwerking met VELT, MOW en vakantie- en recreatiecentrum De Ceder. Met dank aan DLC.

Zaterdag 18 maart 2017

■ **ZV: Werkdag Middenloop Zwalm.** Info: Koen Gintelenberg, koengintelenberg@hotmail.com. Afspraakplaats wordt per mail rondgestuurd i.f.v. de uit te voeren werken (mail voor opname in de mailinglist). Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, werkhandschoenen.

Zondag 19 maart 2017

■ **SL + VWG: Vogeltocht voor beginners, met aandacht voor de watervogels.** Gids: Jacques Vanheuverswyn, tel 09/324.09.42. Samenkomst om 8u30 aan de Scheldebrug te Zingem, ter hoogte van de Weistraat. We tellen Spettekraai, Weiput en Grooten Bulck. Einde om 11u30. Meebrengen: verrekijker, laarzen noodzakelijk, vogelgids.

■ **OUD: Wandelen in Melden voor jong en oud met aansluitend ledenfeest Natuurpunt Oudenaarde-plus.** Gids: Alexander Van Braeckel en Lucien Vanden Daele. Samenkomst om 9u30 aan Dorpshuis De Linde, Berchemweg 250 te Melden. Eetbonnen voor stoofpotje of veggieschotel bestellen bij John Veys tel. 0474/52.47.53 of john.veys@telenet.be, of Alexander Van Braeckel tel. 0473/85.45.62. Volw.: 15 euro, kind <12j: 8 euro. Rek.nr. van NPO+ voor het bestellen van kaarten is BE34 0014 7531 1190. Einde van de wandeling omstreeks 11u45. Storten kan tot 16 maart nadien enkele via mail of telefoon.

■ **DZ: Tussen donken, meersen en kouters,** een landschapswandeling tussen Bachte-Maria-Leerne en Vosselare. Gids: Paul Geeroms. Vertrek om 14u aan de kerk van Bachte-Maria-Leerne (Ooidonkdreef, Deinze). Flinke voorjaarswandeling met oog voor de eerste lenteverschijnselen in een boeiend landschap. Einde omstreeks 17u.

■ **GZ: Op zoek naar overwinterende buizerds en andere roofvogels in de Scheldevallei.** Gids: Eddy Van Den Abeele, tel. 0474/62.20.52. Samenkomst om 14u onder de Zingembrug. We gaan op zoek naar roofvogels in de Zingemse Scheldevallei. Ook de levenswijze van roofvogels komt aan bod. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: verrekijker, veldgidsen, stevig schoeisel.

Donderdag 23 maart 2017

■ **RO: 'Samuel in the Clouds', een film van Pieter Van Eecke.** Start om 20u in de zaal boven 'Brasserie Harmonie', Grote Markt 10, Ronse. Hoog in de bergen van Bolivië smelten de gletsjers in een onwaarschijnlijk snel tempo. Samuel Mendoza, die al meer dan dertig jaar een skilift voor de toeristen op de Chacaltaya-top draaiende houdt, kijkt vanop het dak van de wereld naar buiten: zijn familie heeft generaties lang in de besneeuwde bergen geleefd en gewerkt, maar nu is de sneeuw helemaal weg. Terwijl wetenschappers de dramatische veranderingen op de meer dan 5000 meter hoge top meten en bespreken, eert Samuel de oude berggoden en blijft hij hopen dat de sneeuw zal terugkomen. En de wolken… die blijven voorbijdrijven. Einde omstreeks 22u. Inkom 5 euro. Begeleiding door Pieter Van Eecke. Organisatie: HuisvandeMens Ronse i.s.m. TRAP Ronse, Vermeylenfonds, VC De Branderij en Natuurpunt Ronse.

Zaterdag 25 maart 2017.

■ **KBE: Werkdag Bos t'Ename.** Contactpersoon: Pieter Blondé: 0488/36.22.79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack 0474/90.02.30 guido.tack1@telenet.be. Zie voor meer gegevens ook op 28 januari.

■ **DZ: Samen werken in en voor de natuur.** Elke laatste zaterdag van de maand werken we in een van onze natuurgebieden. Iedereen is welkom om een handje toe te steken. Zie voor meer gegevens ook op 28 januari.

■ **HRZ: Nacht van de Steenuil**. Meer info: www.natuurpuntherzele.be.

■ **RO: Familiale activiteit, met onze kinderen maken we samen een insektenhotel.** Info: Philippe Moreaux, tel. 0476/49.24.61. Aanvang om 14 u aan Hof Ter Guchten, Rotterij 278 te Ronse. Het materiaal is ter plaatse beschikbaar. We knutselen met een hapje en een drankje. We gaan minstens één van onze vers gemaakte bijenhotels ophangen in het Pyreneeën-reservaat achter Hof ter Guchten. De kinderen hoeven hun zondagse kleren die dag niet aan te trekken! Einde rond 17 u. Organisatie Gezinsbond Ronse i.s.m. NP Ronse.

Zondag 26 maart 2017

■ **VA+ VWG/ Op zoek naar spechten en mezen in het Kluisbos.** Gidsen: Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91 en Thijs Lietaer, tel. 0473/58.17.14. Samenkomst om 7u aan de parking van het recreatieoord 'Kluisbos' (zwembad). Voorjaarsgeluiden en territoriumgedrag van boomklevers, mezen (o.a. glanskop) en spechten, mogelijks middelste bonte specht. Einde omstreeks 10u30. Meebrengen: warme kledij, goed schoeisel, verrekijker.

■ **ZV: Geologieverkenning.** Info en begeleiding: Vincent Decroock, vincent.decroock@proximus.be. Samenkomst om 13u30 aan de kerk van Sint-Blasius-Boekel. De geologie van de Vlaamse Ardennen openbaart zich stap voor stap tijdens een boeiende tocht door de Perlinkvallei. We onderzoeken het ontstaan van de Vlaamse Ardennen, evenals de weerslag van de geologie op het gebruik van het landschap door de mens en de biodiversiteit. Einde omstreeks 17u30. Kostprijs 10 euro, cursus en drankje inbegrepen. Vooraf inschrijven is verplicht via overschrijving op rekeningnummer BE57 9201 0163 2135 met vermelding 'Geologieverkenning'. Meebrengen stevig schoeisel.

Donderdag 30 maart 2017

■ **Voorstelling in Deinze van de film en het boek 'Grondkracht voor een nieuwe lente'** door Luc Vankrunkelsven van 'Wervel' over de Braziliaanse Cerrado. Meer details in het kader op blz. 39.

Zondag 2 april 2017

■ **HRZ: Wandeling voorjaarsbloeiers.** Gidsen: Frederik Dierickx en Patrick Rouckhout. Verzamelen om 9u30 aan de Oude Steenbakkerij, Kauwstraat, Sint-Lievens-Esse. Thema: Voorjaarsbloeiers in het Duivenbos. Einde omstreeks 12u. Iedereen welkom. Meer info: www.natuurpuntherzele.be.

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Info: An De Schrijver, tel. 0484/77.72.44. Geopend van 14u tot 18u. Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

Zondag 9 april 2017

■ **SL + VWG: Vroegemorgenzangtocht te Oudenaarde.** Gids: André Wandels, tel. 09/383.66.25. Samenkomst om 6u15 aan de vrije parking aan de vestingen te Oudenaarde (einde van Minderbroederstraat). We luisteren en genieten van de vogelzang van de eerste boodschappers van de lente. In dit deel van de lente zijn al meer soorten vogels terug van het verre Zuiden. Ideaal dus voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een paar nieuwe vogelwijsjes. Einde omstreeks 9u15. Meebrengen: laarzen, verrekijker. Zie ook 15 mei.

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Info: An De Schrijver, tel. 0484/77.72.44. Geopend van 14u tot 18u. Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

Zaterdag 15 april 2017

■ **ZV: Werkdag Middenloop Zwalm.** Info: Koen Gintelenberg, koengintelenberg@hotmail.com Afspraakplaats wordt per mail rondgestuurd i.f.v. de uit te voeren werken (mail voor opname in de mailinglist). Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, werkhandschoenen.

Zondag 16 april 2017

■ **VA-plus + MOW: Herdenkingswandeling Magda Vergeynst.** Gids: Filip Keirse, tel. 055/38.78.83. Start om 10u aan de kerk van Schorisse (hoek Zottegemstraat-Essestraat). Wandeling langs trage wegen naar het Burreken met inhuldiging van het knuffelbosje voor Magda. Aansluitend gelegenheid tot napraten met een hapje en een drankje. Einde omstreeks 12u30. Meebrengen: goed schoeisel.

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Info: An De Schrijver, tel. 0484/77.72.44. Geopend van 14u tot 18u. Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

Paasmaandag 17 april 2017.

■ **DZ: Onze afdeling gaat vreemd: bezoek aan de Damvallei te Destelbergen.** Gids: Lieve Van den Berghe. Samenkomst om 14u aan restaurant Stapsteen Hooistraat 148, Destelbergen. Ben je nieuwsgierig van aard en wil je meer weten over de streek rond Gent, volg ons dan op het laarzenpad in 'De Hauw', een moerasgebied waar dankzij een Lifeproject van de Europese unie veel oude begroeiing zijn weg teruggevonden heeft. Duik mee in het verleden van de oude Schelde en ontdek elzenbroekbosjes, natte weilanden en nog veel meer. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen of waterdicht schoeisel.

■ **VA+ WMBV + OUD: Gezinswandeling in de Maarkebeekvallei.** Gids: Johan Cosijn, tel. 055/30.98.10. Samenkomst om 14u aan de kerk van Maarke, hoek Maarkeweg-Kokerellestraat, voor een natuurwandeling in de Maarkebeekvallei met speciale aandacht voor de voorjaarsbloeiers in het Eeckhoutbos en het Longkruidbosje. Einde om 17u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, verrekijker.

■ **ZV: Voorjaarsbloeierswandeling in de Perlinkvallei.** Info en begeleiding: Vincent Decroock, vincent.decroock@proximus.be Start om 14u aan de kerk van Sint-Blasius-Boekel. Einde omstreeks17u. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen.

Zondag 23 april 2017

■ **ZV+ PWG: Voorjaarsflora van het Brakelbos.** Plantentocht voor beginners. Afspraak om 9u30 aan de parking van het Brakelbos aan het einde van de Brakelbosstraat. Gids: Heidi Demolder, tel. 0476/40.34.52. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, eventueel loep en plantengids. Einde omstreeks 12u.

■ **VA+SL: Ledenfeest met wandeling en dessertbuffet.** Zie voor alle details op de achterflap in deze Meander.

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Info: An De Schrijver, tel. 0484/77.72.44. Geopend van 14u tot 18u. Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

Zaterdag 29 april 2017

■ **KBE: Werkdag Bos t'Ename.** Contactpersoon: Pieter Blondé: 0488/36.22.79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack 0474/90.02.30 guido.tack1@telenet.be Zie voor meer gegevens ook op 28 januari..

■ **DZ: Samen werken in en voor de natuur.** Elke laatste zaterdag van de maand werken we in een van onze natuurgebieden. Iedereen is welkom om een handje toe te steken. Zie voor meer gegevens ook op 28 januari.

■ **HOU: Muizenwandeling.** Gids: Diemer Vercayie. Samenkomst om 20u aan de bosrand, einde Aalmoezenie, 9520 Sint-Lievens-Houtem. Ontdek samen met zoogdierenexpert Diemer Vercayie welke van de Vlaamse 20 'muizen'-soorten we in Sint-Lievens-Houtem kunnen spotten in Cotthembos. Aan de hand van vooraf opgestelde muizenvallen (waarmee we muizen levend vangen) ontdekken we welke soorten in welk biotoop leven. Een natuuractiviteit bij uitstek voor jong en oud. Einde omstreeks 22u. Meer info: www.natuurpunthoutem.be of mail naar nphoutem@gmail.com Meebrengen: aangepaste kledij en schoeisel, zaklamp of koplamp.

■ **GZ: Zwerfvuilactie.** Contactpersoon: Toon Langeraert, tel. 0474/03.98.72. Samenkomst om 14u onder de Zingembrug. We verwijderen zwerfvuil in de Zingemse Scheldemeersen zodat we onze 'groene long' proper houden. Einde omstreeks 17u. Na afloop voorzien we in een hapje en een drankje. Meebrengen: stevige schoenen, werkhandschoenen.

Zondag 30 april 2017

■ **VA+ PWG: Voorjaarsflora van het Bos Ter Rijst.** Plantentocht voor beginners en geïnteresseerden. Afspraak om 14 u aan parking Bosgat, Bosgatstraat te Schorisse. Gids: Ronny De Clercq, tel 055/45.63.42 of ronnydeclercq@pandora.be Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen, eventueel loep en plantengids. Einde omstreeks 17u.

■ **DZ: Wandeling in Etikhove.** Gids: Noël De Loof. We komen ten laatste om 13u50 samen op de parking van Palaestra (Kastanjelaan, Deinze). Wandeling start om 14u30 op de parking gemeentehuis Maarkedal (Etikhoveplein). Einde omstreeks 17u30. Waar haalde Valerius De Saedeleer zijn inspiratie? We zoeken het ter plaatse op. We stappen langs steile paadjes naast watervalletjes en holle wegen naar de Bossenaarsmolen en stellen vast hoe steil de Taaienberg wel is. We zien eeuwenoude taxus- en kastanjebomen maar genieten vooral van de weidse vergezichten. Halverwege houden we een stop. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: Goede stapschoenen.

■ **RO: Ruige tocht doorheen moeras, broekbos en hellingbos Pyreneeën-reservaat te Ronse.** Gids: Philippe Moreaux, tel. 0476/49.24.61. Start om 14u vanuit het Hof ter Guchten, Rotterijstraat 278 te Ronse waar er parkeergelegenheid is. We volgen geen wandelpaden maar gaan dwars door het gebied. Broedgebied van waterral, kleine karakiet, kleine bonte specht, geelgors, glanskop,... Groeigebied van alle typische bosplanten uit de streek: 2 soorten goudveil, daslook, heelkruid, eenbes, dalkruid,... Alpenwater- en vinpootsalamander, hopelijk larven v/d vuursalamander. Nadien mogelijkheid tot napraten bij een hapje en een drankje op dezelfde locatie. Einde omstreeks 18u. Meebrengen: we doen niet veel kilometers maar 't is wel heel vochtig, laarzen veel geschikter dan wandelschoenen!

■ **ZV: Zomerseizoen voor de Boembekemolen.** Info: An De Schrijver, tel. 0484/77.72.44. Geopend van 14u tot 18u. Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel.

■ **ZV: Familiewandeling: thema voorjaarsflora.** Info: An De Schrijver, tel. 0484/77.72.44. Afspraak om 14u aan de Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel voor een voorjaarsflorawandeling. Einde omstreeks 16u.

Vlaamse Ardennen plus kiest veldleeuwerik als vogel van 2017

Norbert Desmet

Na de kievit verleden jaar koos men in onze vogelwerkgroep voor de veldleeuwerik als opvolger en als vogel van het jaar 2017 in ons werkingsgebied. Dertig jaar geleden hadden we dat zeker niet gedaan, ze waren toen nog overal. Nu zit de veldleeuwerik in de rode alarmzone, zowel bij ons als over heel West-Europa! Hoe is het zover kunnen komen en waarom kiezen we deze soort om naar uit te kijken in 2017?

Veldleeuwerik *foto: Gerard Mornie*

Nostalgie?

Er is zeker iets emotioneels, een leeuwerik, zingend hoog in de lucht op een mooie lentedag, het was zo gewoon, en nog niet eens zo lang geleden ook. Hij hoorde bij 'onzen buiten' en was een makkelijke en boeiende soort voor hen die naar vogels keken. Waar ik opgroeide hoorde ik iedere lente vanuit onze boomgaard 3 tot 5 zangers in het nabije akkergebied. Wat meer is, ook voor veel landbouwers uit generaties van toen is de leeuwerik, net als de boerenzwaluw **hun** vogel. De kievit, dat is een nieuwkomer, de veldleeuwerik is een verdwijner. Dat weten ze beter dan wie ook en in sommige discussies over natuur en landbouw kan dat helpen.

2017

Veldleeuweriken zijn ook nog niet uitgestorven bij ons, dus kan iedereen zijn steentje bijdragen dit jaar. We vinden ze ook nu nog plaatselijk als broedvogel en ze overwinteren in wisselend aantal op nog veel plaatsen. Ze houden van grotere, open kouters en minder van gesloten landschap met bomen en huizen en grote landbouwgebouwen. Het zal van het weer afhangen hoe we dit voorjaar starten met ons project: bij een strenge winter kunnen er nog grote aantallen uit het noorden doorschuiven in de eerste maanden, bij een zachte winter zullen de groepjes die er nu zijn, ook blijven. We proberen dus in de eerste maanden van 2017 zicht te krijgen op de stand van de wintervogels.

Ze zijn vooral te vinden op wintertarwevelden en gerooide bietenakkers waar ze weinig opvallen, dus even bewust je wandelingen wat verleggen naar minder natuurrijke landbouwgebieden in je buurt? Wie op pad gaat zal dus goed moeten uitkijken en het zou een meerwaarde zijn om bij de waarnemingen zoveel mogelijk gegevens te vermelden. Naast de groepsgrootte kan men ook vermelden op welke teelten ze te vinden zijn: ook op maïsstoppels? Bij wintergroenten zoals schorseneren, op of nabij groenbemesters zoals gele mosterd? Hun voedsel bestaat uit jonge akkerflora (is er voorkeur?) en zaden en insecten. Het valt jullie daarbij zeker op dat (te) veel akkers eigenlijk na de winter biologisch dood zijn, een koude vaststelling, ook voor de veldleeuwerik. Bij koude wind zitten ze verscholen achter aardkluiten of planten en dan kan verstoring soms een gemakkelijker zicht geven op hun aantal. Het is dan niet makkelijk om een zicht te krijgen op de aanwezige aantallen, maar een overvliegende roofvogel of een voorbijrijdende tractor kan helpen: dan gaan ze in groep even de lucht in, waarbij je met de korte roepjes al vertrouwd kan raken en tegelijk de voorkeurgebieden leert kennen.

Wie eerst?

Het kan misschien op een wedstrijd gaan lijken, maar de tweede vraag die we ons stellen is: wanneer zingen de eerste veldleeuweriken dit voorjaar. Doorgaans is dat begin februari, boven wintertarwevelden, benieuwd wie van onze waarnemers ze eerst ziet. Dan start ook de terugtrek tot ongeveer half april, meestal wat onopgemerkt in tegenstelling tot de herfsttrek. Alles graag in te voeren op waarnemingen.be. Daar kan je ook terecht voor ingave van details (voedsel, soort akker…) en als je een gebied op leeuweriken gericht bezoekt en er zitten er geen, kan je bij aantal 0 invoeren, ook de moeite in de verwerking.

Het verleden

Vanuit het boek van Luc Menschaert, 'Zijn er nog vogels' 1972-1990 krijgen we een goed zicht op die periode. Het is voor vogelkijkers bij ons zowat de vogelbijbel… en tegelijk een getuigenis hoe rap het wel kan gaan met soorten. De oudste gegevens dateren van voor 1940 met vermelding van meer dan 200 gevangen vogels per dag in de Scheldemeersen

Veldleeuwerik *foto: Paul Vandenbulcke*

te Oudenaarde…. voor consumptie. Er wordt gefocust op het broeden, waarover later in dit jaar meer, maar zeker is dat de terugval toen al was ingezet. Naast veel cijfers over de herfsttrek toen, is men er ook in de winter op uitgetrokken om te tellen: op 17 december 1989 waren het er 2548 bij slecht weer, op 4 februari 1990 waren het er 3077. Uiteraard overwinterden er meer, maar het geeft een beeld. En we krijgen ook een beeld wat een strenge winter voor gevolg kan hebben: wat gedacht van een vorsttrekdag op 28 december 1976, waar op één dag duizenden leeuweriken naar het zuiden ijlden (20 000! boven Deinze, ROJ, ook elders grote aantallen). Er is ook verslag van op de eerste rij van de memorabele winter 1978-79, gestart op oudejaarsavond. Weer duizenden vlogen naar het zuiden, maar vaak liepen dan ook grote aantallen hier vast, met heel veel slachtoffers. In januari ’79 en ’85 doolden honderden leeuweriken rond op zoek naar voedsel. Het beeld van tientallen vogels op de wegbermen van besneeuwde autowegen, op zoek naar wat zaden en eigenlijk ter dood veroordeeld, blijft veel waarnemers van toen voor altijd bij. Dat waren nog winters, horen de grootvaders dan te zeggen… maar laten we dus maar hopen dat die wat uitblijven met ons nieuw klimaat, even in het voordeel van de veldleeuwerik?

Waarom?

Eind 2017 hadden we graag een antwoord op de vraag: komt de leeuwerik nog voor in uw buurt, in de winter of broedend of helemaal niet meer. De meeste recente atlassen over broedvogels geven alle de snelle en algemene (van 50 tot 90 % tegenover de jaren ‘80) achteruitgang weer in Vlaanderen, Wallonië, Nederland en Frankrijk. Vandaar dat we ook voor onze regio willen weten hoe het met de veldleeuwerik gaat. Binnen dat akkerlandschap is variatie van teelten belangrijk voor voedsel en om te broeden (eerst in wintertarwe, het tweede nest meestal in bieten). De kavelvergroting met de sterke toename van maïs en raaigras in steeds grotere monoculturen ligt vrijwel zeker aan de basis van de achteruitgang. Belangrijk is ook het verdwijnen van de stoppels van de graanvelden (wintervoedsel) en voeg daarbij het gebruik van pesticiden en herbiciden, waardoor akkeronkruiden en insecten als voedselbron verdwijnen.

Samengevat: we focussen ons in de eerste maanden van het nieuwe jaar: hoeveel, tot wanneer en waar overwinteren ze bij ons en… wanneer horen we de eerste zang. Naargelang de seizoenen vorderen leest u hier meer over de veldleeuwerik.

Biologische groententeelt

Ourobouros.be

Flexibele groentenmanden

Overzicht Vogelwaarnemingen september - november 2016

Luk Neujens

Na het vertrek van de gierzwaluwen en heel wat steltlopers in volle zomer, draait de najaarstrek voor heel wat andere vogelsoorten vanaf september op volle toeren. Een visarend pleisterde gedurende enkele dagen in onze regio - geen jaarlijkse gewoonte voor deze indrukwekkende viseter – en we kregen het bezoek van een prachtige hop, die zich ook meerdere dagen liet bewonderen en fotograferen. De ringvangst van een steppenkiekendief is uitzonderlijk, maar stilaan wordt deze sierlijke soort meer en meer gemeld in ons land. Ten noordoosten van Nederland en België werd eind oktober – begin november de doortocht gemeld van groepjes pestvogels, mondjesmaat worden ze ondertussen ook hier gezien/gehoord (5 waarnemingen in onze regio). Het blijft dus de rest van de winter uitkijken of ze ergens in de omgeving de Gelderse roos- of andere bessen komen oppeuzelen, na de passage van kramsvogels en koperwieken is de bessenoogst echter dikwijls gedecimeerd.

De liefhebbers van mooie cijfers en indrukwekkende waarnemingen kunnen best ook eens een kijkje nemen op www.trektellen.nl om de trektellingen uit eigen regio ('Leystraat' en 'Vinkemolen') en ver daarbuiten na te lezen!

Een deugddoende en verfrissende winter toegewenst en … tot ergens te velde!

Futen tot eenden

Toendrarietgans: 6-10: Bos 't Ename, 1 ex (DAR); 16-11 Wakken, 1 ex (BDE). ***Kolgans***: 30 waarnemingen, max 29-10, Nukerke, 350 over (SFE). **Wilde zwaan**: 20-11 tot 25-11: Wortegem, 2 ex (NGE e.a.). **Ooievaar**: 13 waarnemingen. **Lepelaar**: 18-09: Machelen, 23 ex over (ECO e.a.). **Purperreiger**: 18-09: Kruishoutem, 1 ex (GCO); 20-09: Etikhove, 1 ex (BHE). **Grote zilverreiger**: 45 waarnemingen.

Roofvogels

Visarend: 1-09 tot 6-09: Nederename 1 ex pleisterend (DDG e.a.); 17-09: Mater, 1 over (LVDL); 17-09: Rozebeke, 1 over (LNE). **Wespendief**: 17 waarnemingen; **Rode wouw**: 28-09: Asper, 1 ex (JaVH); 14-10: Lierde, Parkbos-Uilenbroek, 2 over (LNE); 16-10: Herzele, 1 ex (MDC); 16-10: Zulzeke, 1 ex (RCL); 16-11: Bos t'Ename, 1 ex over (PVD); 16-11: Bos t'Ename, 1 ex over (LME). **Zwarte wouw**: 4-10: Kruishoutem, 1 ex (LDE). **Blauwe kiekendief**: 22 waarnemingen. **Steppenkiekendief**: 22-10: Semmerzake, ringvangst (!) van een juveniel ex (LST). **Grauwe kiekendief**: 2-09: Ronse, Pyreneeën: 1 ex (DVE). **Havik**: 10 waarnemingen. **Ruigpootbuizerd**: 8-10: Huise: 1 ex (GCO); 18-10: Meilegem: 1 ex (USA). **Smelleken**: 17 waarnemingen.

Rallen tot sternen

Kwartel: 17-09: Brakel, Burreken: 1 ex (LVDL). **Kraanvogel**: 31-10: Ronse: 100 over (KTA). **Goudplevier**: 9 waarnemingen, max 9-11: Lierde, Parkbos-Uilenbroek: 80 over (LNE). **Zilverplevier**:

15-09: Ronse: 1 ex (DVE). **Bontbekplevier**: 18-09: Machelen: 1 ex (JeVH, JaVH, ECO). **Houtsnip**: 30 waarnemingen. **Groenpootruiter**: 4-09: Zulte, Leievallei: 1 ex (ECO); 7-09: Zulte, Leievallei: 2 ex (ECO); 11-09: Machelen: 1 ex (ECO); 12-09 Zulte, Leievallei: 2 ex (JMK); 14-09: Zulte, Leievallei: 1 ex (KWA). **Bonte strandloper**: 4-09: Eine, Nieuwe vijver, 1 ex (DDG en ADV). **Pontische meeuw**: enkele vogels in de regio, o.a. Deinze, Eine en Eke (NGE e.a.). **Geelpootmeeuw**: 13 waarnemingen. **Zwarte Stern**: 5-09 en 6-09: Nazareth, Callemoeie: 1 ex (NVW en WSI).

Bonte strandloper *foto: Gilbert De Ghesquière*

Duiven tot lijsters

Koekoek: 27-09: Bos 't Ename: 1 ex (SDH). **Kerkuil**: 17 waarnemingen. **Ransuil**: 19-09: Meilegem, Kaaihoeve: 1 ex (USA); 16-11: Zulte: 2 ex (JaVH). **Velduil**: 16-11: Mater, trektelpost: 1 ex (PVDB). Hop: 16-11 tot 24-11: Zulte: 1 ex (WBO e.a.). **Kleine bonte specht**: 19 waarnemingen. **Middelste bonte specht**: 23-11: Ruien, Kluisbos: 1 ex (JFM). **Zwarte specht**: 23-10: Semmerzake, Bolveerput: 1 ex (TMA, JaVH); 4-11: Ruien, Kluisbos: 1 ex (NDS); 4-11: Semmerzake, Bolveerput: 1 ex (BDE); 23-11: Ruien, Kluisbos: 1 ex (JFM). **Pestvogel**: 3-11: Nazareth: 1 over (MES); 6-11: Oudenaarde: 2 over (NGE); 8-11 Ronse, Scheldekouter: 15 ex (DVE); 19-11: Ronse, Pyreneeën: 1 ex (PMO); 26-11: Ronse, Pyreneeën: 1 ex (DVE). **Boomleeuwerik**: 27 waarnemingen. **Beflijster**: 13-10: Machelen, Zulte: 1 ex (JDC); 27-10: Ronse, Pyreneeën: 1 ex (WWI). **Gekraagde roodstaart**: 6-09: Dikkelvenne: 1 ex (JaVH); 7-09: Ronse, Pyreneeën: 1 ex (DVE); 17-09: Zingem, Grootmeers: 1 ex (BDE). **Paapje**: 5-09: Semmerzake: 1 ex (DDS); 6-09: Dikkelvenne: 1 ex (JaVH); 8-09: Ronse, Paillart: 2 ex (DVE); 12-09: Huise: 1 ex (GCO); 19-09: Mullem, Rooigem: 1 ex (BHE). **Roodborsttapuit**: 8-09 tot 6-10: tot max. 4 ex (BHE, NVW, LVDL); 3-10: Mater: 1 ex (LVDL); 30-11: Ronse, Pontstraat: 1 ex (DVE). **Grote pieper**: 1-10: Ronse, Pontstraat: 1 ex (DVE). **Duinpieper**: 7-09: Ronse, Pyreneeën: 1 ex (DVE); 8-09: Ronse, Malaisestraat: 1 ex (DVE).

Zangers tot gorzen

Bladkoning: 24-09: Nederename, Putten VDM: 1 ex (PVD, JaVH); 25-09: Kwaremont: 1 ex (TLI); 26-09: Ronse, Scheldekouter: 1 ex (DVE); 1-10: Bos t'Ename: 1 ex (RRE); 7-10: Elene: 1 ex (DDE en PVA); 18-10: Oudenaarde: 1 ex (DDG). **Grauwe vliegenvanger**: 2-09: Ronse, Pyreneeën: 1 ex (DVE); 7-09: Asper: 3 ex (JaVH); 18-09: Gavere, kasteelpark: 1 ex (JaVH). **Europese kanarie**: 12-09: Asper: 1 ex (JaVH); 18-10: Wannegem-Lede: 1 ex (GCO). **Kleine barmsijs**: 17-11: Eke, De Ratte: 2 ex (JaVH). **Kruisbek**: 17 waarnemingen. **Goudvink**: 20 waarnemingen. **Appelvink**: 18-11: Ronse, Scheldekouter: 1 ex (DVE); 26-11: Ronse, Pyreneeën: 1 ex (DVE); 30-11: Ronse, Biest: 3 ex (DVE).

Dank aan alle waarnemers! Recente waarnemingen uit de regio, tochtverslagen en nieuws: 24/24 en 7/7 te raadplegen op www.vwg-vlaamseardennenplus.be. De Vogelwerkgroep is ook te vinden op Facebook!

Meer dan 100 soorten vogels en meer dan 60 soorten dagvlinders waarnemen in 1 week tijd? Meer dan 300 dagen zon per jaar en een zwembad?

Vakantiewoning Casa Mata Spaanse Pyreneeën

10% korting voor leden van Natuurpunt
(behalve in juli en augustus)

Alle info: www.casamata.info

Comitas "sheng-instituut"

(succursale Lexica)

YOGA & MASSAGE

"de natuur wijst de weg"

Hospitaalstraat 9
9000 Gent

Nederpoorterij 7
9660 Brakel

0476 56 58 53

www.yoga-comitas.be

Vogels bij de Noorderburen

Niko Van Wassenhove

Grutto

We zijn 26 november 2016. Sovon Landelijke dag te Ede. Dé jaarlijkse hoogdag voor vogelkijkend Nederland: 38 lezingen in vijf zalen en meer dan 80 standhouders! Er werden dan ook 2000 bezoekers verwacht. Als je weet dat vogelbescherming Nederland meer dan 100 000 leden telt…

Is de trend in Nederland te vergelijken met Vlaanderen?

Jaarlijks wordt een rapport uitgegeven door Sovon: de vogelbalans. Dit jaar staat ze in het teken van de stadsvogels. Ondanks de voorgestelde betonstop in Vlaanderen zullen in de toekomst veel vogels moeten leren leven in stedelijke milieu's. In Nederland is links en rechts al onderzoek uitgevoerd en worden vogels meer opgevolgd dan in Vlaanderen. Er kwamen in het verleden boeken uit over de vogels van de steden Breda, Amsterdam en Den Haag.
Platte daken zijn een alternatief in stedelijk gebied. Zo broedden in 2009 reeds 4% van de scholeksters op deze alternatieve broedplaats. Ook kleine mantelmeeuwen, zilvermeeuwen en visdief broeden op daken. Zo broedde in Den Haag in 2010 naar schatting 878 zilver- en kleine mantelmeeuwen. Door wintervoedering zijn de oudere vogels in de stad in betere conditie en starten daardoor ook vroeger met broeden dan vogels 'op den buiten'. De hogere temperaturen en meer licht in de stad spelen zeker mee. Wel hebben ze in de stad minder jongen en hebben deze jongen een slechtere conditie door schaarste aan insecten.

Maar sommige vogelsoorten gaan sterker achteruit in steden dan ergens anders. Wat ruist er nog in het struikgewas? Op sommige plaatsen helemaal niets meer. Zo gaan fitis en tuinfluiter veel harder achteruit in de steden. In 1945 broedde in de noordzijde van het Amsterdamse bos 85 paar spotvogels en 86 tuinfluiters. Begin de jaren '90 waren deze bijna allemaal verdwenen.
Zes soorten verdwenen als broedvogel in Nederland: korhoen, duinpieper, kuifleeuwerik, ortolaan, klapekster en grauwe gors. 2015 was een goed jaar voor bedreigde soorten als roerdomp en grauwe klauwier.
Het aantal groene spechten is verdrievoudigd sinds 1990. Maar de broedvogel in Nederland van 2016 was zonder twijfel de visarend in het Biesbosch. De grootste zaal zat dan ook stampvol (600 personen) voor de lezing van dit broedgeval.

Weidevogels gaan achteruit

De 4 soorten weidevogels (scholekster, grutto, kemphaan en tureluur) gaan sterk achteruit. Zo is het aantal scholeksters in de laatste 10 jaar met 36% gezakt. Vochtige kruidenrijke graslanden verdwijnen voor geëgaliseerde raaigraslanden waar steeds vroeger gemaaid wordt. Van de kievit werden 340 gebieden opgevolgd in het jaar 2015 en 2016. Een stevige afname was het resultaat met als belangrijkste oorzaak de hoge sterfte van de jongen in hun eerste

KIES VOOR BIO-GROENTE- EN FRUITPAKKETTEN
- eigen teelt
- akkervers
- seizoensgebonden
- 15 afhaalpunten (depots)

Blauw Kasteel BVBA
Afdeling: Gastvrije Aarde
Koekoekstraat 17
9667 Horebeke Tel: 055/498791

OF BEZOEK ONZE HOEVEWINKEL
- dagelijks verse groenten en fruit
- dagvers biologisch brood en gebak
- biologische zuivelproducten en vleesvervangers
- herboristerij en natuurzuivere verzorgingsproducten

Openingsuren hoevewinkel: ma, di, do, vrij: 10u-13u en 15u30-18u30
woe: 13u30-18u30, zat : 9u-17u

Voor meer info, surf naar:
www.gastvrijeaarde.be
www.blauwkasteel.be

BLAUW KASTEEL SCHELDEWINDREE BIOLOGISCHE GROENTETEELT
Gastvrije Aarde

levensweek.

Moerasvogels en watervogels

De meest moerasvogels doen het goed in Nederland. Veel beter dan de vogels van heide en duin en vogels van het agrarisch gebied (-40% sinds in 1990). Het merendeel van de oudere vogelkijkers zouden in hun jonge jaren een gat in de lucht hebben gesprongen bij het zien van een lepelaar of zilverreiger. Tegenwoordig zien we jaarlijks deze vogels in onze contreien dank zij al deze broedende vogels in Nederland. Tafeleenden hebben zwaar te lijden door de afname van het aantal driehoekmossels in het IJsselmeergebied. Het aantal overwinterende watervogels kan verschillen van jaar tot jaar en er is een verband met de mate van ijsdekking in de Oostzee (nonnetje en grote zaagbek). Zo zien we dat klimaatverandering een belangrijke rol speelt bij de aanwezigheid van watervogels in de winter.

De slechtvalk

Op de kaft van de vogelbalans prijkt een slechtvalk. Deze vogel komt ook in België meer en meer voor in de (kleinere) steden om Oudenaarde maar niet te noemen. Het aantal koppels in Nederland wordt rond de 180 geschat. In de winter groeit de groep aan met wintergasten vanuit het Noorden. Vroeger had iedere stad zijn overwinterende slechtvalk wat vanaf eind de jaren ’60 volledig verdween. Tegenwoordig overwintert er in iedere stad een vogel of een koppel dat later op het jaar tot broeden komen.
Dat de slechtvalken een tafeltje dek hebben met al die stadsduiven blijkt toch niet te kloppen. Uit Nederlands onderzoek blijkt dat het merendeel van de gevangen duiven postduiven zijn en niet de verwilderde duiven van de stad. Deze vogels kennen de situatie ter plaatse. Iets wat toch ook mijn ervaring was bij het volgen van de slechtvalk in Gavere. Een half uur voor aankomst van de vogel was er geen enkele duif meer te bespeuren. Ook spreeuwen staan hoog in de lijst van prooien. De spreeuw blijkt toch de laatste jaren sterk achteruit te gaan en er zijn steeds minder en minder duivenmelkers. Volgens Peter van Geneijgen, voorzitter van de werkgroep slechtvalk Nederland, kunnen deze elementen toch bepalen dat men stilaan het plafond aan het bereiken is van het aantal broedende koppels.

Dat de vogels overnachten op kerken en kathedralen heeft nog een voordeel. Deze gebouwen worden ’s nachts sterk verlicht. Onderzoek van de slechtvalken in Arnhem toont aan dat tijdens de trekperiode tot 26% van de gevangen vogels trekkers en doortrekkers waren. Voor heel wat zomergasten hebben ze de vogelkijkers geklopt: als éérste een vogelsoort gezien en gevangen!

Tjakkers en blauwe kiek

Greet De Wandeler

Vijftien was ik toen de kerstboom een verrekijker had gebaard. Het metalen ros woog loodzwaar, had een dun plastieken riempje dat een rode lijn tekende in je nek en op het wieltje om het beeld bij te trekken zat nog geen servo. Dólgelukkig was ik! Vader stond glunderend te genieten, hij was er speciaal naar Brussel om gereden. De goede Sint had eerder die maand een vogelgids gebracht. Op

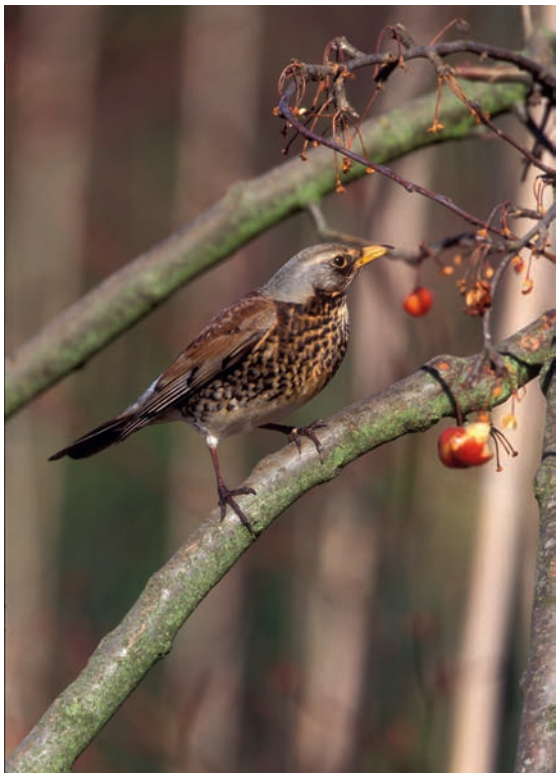

Kramsvogel *foto: Gerard Mornie*

school repte ik daar geen woord over. Alle andere meisjes liepen met compleet andere wensen in hun hoofd. Aan het begrip ‘natuur’ bengelde een naïeve geitenwollen sok die op zijn beurt een monkellachje ontlokte. In de jaren zeventig had vogelen maar één betekenis en daar had je niet direct een verrekijker voor nodig. Met beide schatten verstopt onder mijn parka, trapte ik die winter het krom vervroren Pajottenland over op zoek naar grauwe gors met zijn hangpoten in de vlucht, blauwe kiekendief die met slanke witgrijze vleugels wikte en wrikte laag boven kale, bleke akkers. Die rare lijsters met hun grijze

kop en gelige borst die tjakkend opvlogen, bleken kramsvogels te zijn. Speciale kraaien waggelden in grote vlekken over de geploegde zware klei. De paarsrode schijn op hun veren en de ronde beenderkleurige bek leerden dat het roeken waren. Een enkele blauwe reiger stond verstild langs de ijzige beek. Schrale wind en vorst vergingen bij de wereld die zich ontvouwde door die twee ronde buizen.

Inmiddels is een aantal van de genoemde gasten een zeldzaamheid geworden. Inmiddels heb ik ook het Pajottenland geruild voor de Leiemeersen. En in datzelfde inmiddels ben ik mijn eerste vogelgids kwijtgeraakt, ergens achtergelaten en nooit teruggezien. Ik heb het er moeilijk mee gehad. De plaats en datum waar ik een vogelsoort de eerste maal waarnam, had ik genoteerd naast de soort. Voor slordige zielen is waarnemingen.be in het leven geroepen. Van mijn eerste verrekijker heb ik tijdens het leegmaken van de ouderlijke woning afscheid genomen, een mens kan niet alles bewaren. Onlangs merkte ik tot mijn verbazing dat mijn broer hem gered heeft.

Bij de eerste winterprik hobbel ik nu naar de meersen achter Ooidonk en de oude Leie in Astene, speurend naar een publiek dat tijdens mijn jeugd een verre droom leek. Watervogels en steltlopers. De lucht is nog leeg maar in gedachten hoor ik de hoge, schrille roep van de grutto. Laat maar komen die lente!

Nieuwe wandelkaart Vlaamse Ardennen - Schelde

Filip Keirse

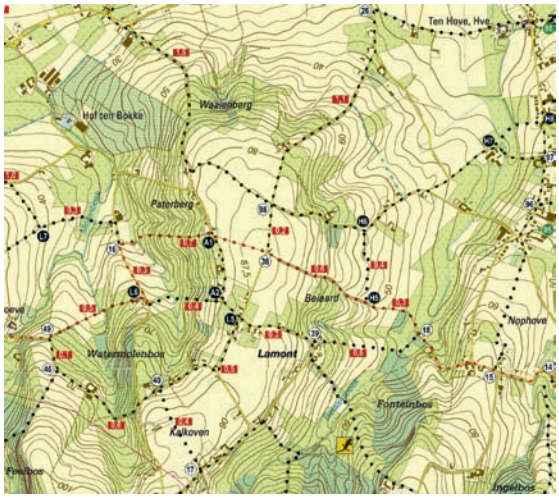

Sedert oktober 2016 is de derde editie van de wandelknooppuntenkaart 'Vlaamse Ardennen-Schelde' beschikbaar. Deze kaart is het resultaat van vele uren veld- en tekenwerk door vrijwilligers van het Milieufront Omer Wattez (MOW) i.s.m. het

Excursiekalender Nationale Werkgroep Botanie 2017

*In volgende tabel staan alle dagexcursies van de Nationale Werkgroep Botanie in 2017. Liefhebbers uit onze regio die willen kostendelend meerijden met Karel De Waele (behalve voor de excursies die aangeduid zijn met een *) kunnen contact opnemen met karel.de.waele@skynet.be of tel. 09/386.45.60. Een aanrader voor wie zijn plantenkennis wil aanscherpen. De excursies beginnen telkens om 9u30 en eindigen ten laatste om 17u. Mee te nemen: aangepast schoeisel, flora, loep, lunchpakket met drank.*

datum	plaats	gids
8 april *	Warquignies(bois de Colfontaine)	Luc Allemeersch
22 april	Liedekerkebos	Paul Van den Bremt
6 mei *	Sint-Pieters-Rode (kasteel van Horst)	Daniël De Wit
20 mei	Sint-Lievens-Houtem (centrum en Cotthembos)	Karel De Waele
15 juli	Zoerselbos	Leo Van Herbruggen
29 juli	Oostduinkerke (Ter Yde waterwingebied)	Johan Devos
12 augustus	Sint-Amandsberg (Rozebroeken)	Jean De Prez
26 augustus	Kruibeke (Kortbroek)	René Maes
9 september	Oostwinkel (Schipdonkkanaal en het Leen)	Hedy Lecomte
23 september	Sint-Truiden (Schurhoven)	Bieke Geukens
7 oktober	Sint-Lambrechts-Woluwe (Woluwedal)	Luc Allemeersch

Nationaal Geografisch Instituut (NGI).
Als basis werden de provinciale wandelnetwerken van Toerisme Oost- en West-Vlaanderen gebruikt. Deze knooppunten zijn in het veld zichtbaar met de rood-witte knooppuntenborden met bovenaan het knooppuntennummer. Op de kaart worden deze knooppunten aangeduid met een nummer (bv. 18, 40). Naast het provinciale netwerk heeft MOW op deze kaart ook nog extra wandelwegen en de daaruit vloeiende knooppunten toegevoegd. Deze laatste beginnen met een letter, gevolgd door een cijfer (bv. A1, A2). Ze zijn enkel op de kaart aangeduid en momenteel niet met een bord op het terrein zichtbaar.

Deze kaart heeft een paar troeven. Het is een topografische kaart op schaal 1:15 000. De gedetailleerde gegevens laten je toe om het landschap beter te kunnen 'lezen' en de moeilijkheidsgraad van je wandeling (steil/plat) in te schatten. Je kan ook het onderscheid maken tussen verharde en onverharde wandelwegen. Het waterresistente papier staat garant voor lange jaren gebruik van deze kaart. Bij wijzigingen aan het provinciale netwerk zullen updates opgevraagd kunnen worden via www.milieufrontomerwattez.be. Op deze website vind je ook suggesties voor wandellussen met achtergrondinformatie over bezienswaardigheden. Het is momenteel het meest fijnmazige netwerk dat we jullie kunnen aanbieden!

Met deze topografische kaart kun je een eigen traject uitstippelen op het grondgebied van de gemeenten Kluisbergen en Maarkedal, aangevuld met delen van Avelgem, Anzegem, Wortegem-Petegem, Oudenaarde, Ronse, Horebeke, Brakel, Mont de l'Enclus, Ellezelles en Flobecq.

Deze wandelkaart is te koop in het MOW-secretariaat, Kattestraat 23 in Oudenaarde, alsook in de meeste diensten voor toerisme, boekhandels en buurtwinkels in de Vlaamse Ardennen. Kostprijs is 7 euro voor leden van MOW, 10 euro voor niet-leden.

P.S.: We zijn ondertussen volop bezig met een nieuwe wandelkaart voor het gebied ten noordoosten van deze kaart: Vlaamse Ardennen – Zwalmvallei. Die verwachten we in de loop van 2017. Uiteraard brengen we je graag op de hoogte wanneer ze beschikbaar is.

In memoriam Bryan Goethals

Ronny De Clercq
met dank aan Anne Fobert

Onze spinnenman is niet meer. Op 22 september 2016 is Bryan Goethals gestorven aan een slopende ziekte. Tot in het voorjaar nog bleef Bryan actief in onze InvertebratenWerkGroep Lampyris, ook al was hij dan al zwaar ziek.
Bryan was een man met een hart voor de natuur. Van jongs af was hij al betrokken bij de natuurbeweging, JNM, Wielewaal, Natuurpunt... Daarnaast was hij ook actief in andere sociale organisaties.
Persoonlijk kan ik mij niet herinneren wanneer ik Bryan heb leren kennen, het moet nog van in onze tijd bij de VIezebeestjesWerkGroep geweest zijn...
We deelden ook een passie voor Tolkien, al moet ik het Gerda en Bryan aangeven dat zij toch wel een stapje verder daarin gingen dan wij. En altijd was er een constante in zijn leven: spinnen! Als nieuwe inwoner van Maarkedal, kwam hij er al in 1988 mee in de krant, "Een Maarkedaller met een vreemde hobby".

Dierenartsenpraktijk 'Blauwesteen'
Dierenartsen De Pourcq Bernard en Moreaux Philippe
Blauwesteen 43 te 9600 Ronse
www.dierenartsinronse.be
tel: 055/21.38.19
uit sympathie

Boomkwekerij DE BOCK LV
Wij zijn specialisten in
Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen
Pelikaanstraat 89
9700 Oudenaarde - Nederename
Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

Met MOW-Maarkedal zijn we ooit eens gastvrij onthaald geweest in het spinnenhuis bij Bryan en Gerda. Het was n.a.v. een Nacht van de Duisternis. We volgden in groepjes een uitgestippelde wandeling. Gerda ving elk groepje buiten op in de sfeervolle avondtuin en binnen gaf Bryan telkens uitleg over het verborgen leven der spinnen. De max waren de dikke miljoenpoot, de schorpioen en de vogelspin. Bryan liet iedereen die het wilde een schrikaanjagend dier vasthouden en we merkten: als wij kalm blijven, doet het beest ons ook niets.
Een ander initiatief was van Natuurpunt 't Burreken: op spinnenjacht in de woning van Ina Van Toor. Bryan gaf een inleiding over spinnen. Bryan zat altijd vol grapjes, maar je voelde als hij over zijn onderwerp begon, dat het hem ernst was. En toen mocht iedereen overal in huis, van de kelder tot de zolder spinnen zoeken. Groot was onze verbazing toen wij in die kraaknette woning met een groot aantal spinnen weer bij Bryan in de keuken kwamen. Bij elke spin gaf Bryan uitleg. Als we niet moe zouden geworden zijn, zaten we er nu nog.
Bryan is niet meer in levende lijve onder ons, maar hij heeft ons een les bijgebracht die we niet licht vergeten. Zolang mensen geen bedreiging zijn voor dieren, vallen dieren niet aan. Dat heeft Bryan ons geleerd. Wij zullen hem moeten leren zien in spinnen en kleine beestjes die dagelijks ons pad kruisen.
tekst: Rita Van de Voorde

In 2002 stond Bryan, samen met Anne Fobert aan de wieg van IWG Lampyris. Dat de 'I' voor 'invertebraten' staat en niet voor 'insecten' komt ook door Bryan, want spinnen zijn geen insecten.

Het is ook doordat Bryan mij weer bij de IWG inlijfde, dat ikzelf opnieuw actief werd in wat ondertussen Natuurpunt was geworden. Hij was een richtende kracht bij Lampyris en was tot op 't einde dé drijvende kracht van die werkgroep. Jaarlijks organiseerden Bryan en Gerda een Lampyris-weekend, dat ook vele deelnemers van buiten de regio wist aan te trekken. Met Bryan aan 't roer, wist je dat het niet alleen wetenschappelijk verantwoord zou zijn, maar bovenal ook plezant! Het valt moeilijk te overschatten wat Bryan betekend heeft voor de erkenning van het belang van al dat kleine grut, al die kleine beestjes die door 99,9 procent van de mensheid over het hoofd worden gezien. En niet enkel spinnen werden degelijk onder de bino toegelicht, ook de veelpotigen, vlooien, luizen en kreeftachtigen kwamen de laatste jaren meer in de kijker te staan.
De standjes op beurzen en Vlaamse Ardennendagen die Bryan bemande, waren gegarandeerd een succes. Altijd ambiance met een grap en een kwinkslag. Sprinkhanen gebakken in de pan, meelwormenkoekjes,...

Bryan was ook iemand die voor vrienden altijd klaar stond, P.C.-problemen, Telenetperikelen, eender wat waarmee hij kon helpen. Een mooi mens met een groot hart, die door velen zal gemist worden.
Een klassieke grap van Bryan, bij een mooie foto van iemand, was "perfect voor op uw doodsprentje". Wie had kunnen denken dat wij nu zelf zijn mooie foto's zouden doorzoeken...

Sterkte Gerda. Sterkte jongens. Bedankt Bryan, in naam van al die vieze beestjes waarvoor jij ons de ogen opende.

De Mediawatcher

Oops, she did it again

Toen ze, een beetje voor haar beurt, trots Europa tweette, was nog niet bekend dat 2016 nog maar eens het warmterecord zou verbreken, tegenwoordig zou het trouwens al nieuws zijn als eens het record niet verbroken wordt… Schauvliege is onze minister van Omgeving, Natuur en Landbouw en stuurde in oktober apetrots een tweet met de melding dat er 15 miljoen euro extra naar de rundvleesindustrie zou gaan. Deze minister is ook bevoegd voor ons klimaatbeleid. De vleesproductie is één van de factoren van de opwarming van de aarde. Los van het feit dat ze niet helemaal correct was zegt dit toch veel over de prioriteiten…
(De Morgen, 9-10-2016, MO 7-10-2016)

Niet meer maar minder…

Tussen 2014 en 2015 zakte het bedrag dat Vlaanderen besteedde om zelf bos- en natuurgebied op te kopen van 14 miljoen naar 9,6 miljoen euro. De oppervlakte aangekocht bos- en natuurgebied halveerde in diezelfde periode bijna, van 697 hectare naar 351 hectare. De Morgen becijferde dat het budget voor aankoop van bos en natuur ruim 30 procent lager ligt dan in de vorige regeerperiode (2009-2014) en 45 procent lager dan in de regeerperiode ervoor (2004-2009). Gecorrigeerd aan de hand van de gestegen consumptieprijzen zou het volgens de krant gaan om respectievelijk 42 en 60 procent.
(Vilt Nieuwsbrief, 8-10-2016)

Selfie met das

Onlangs kwam ik het bericht tegen dat de eerste selfie met das een feit was… Een fait divers dat toch tot nadenken stemt. In de aankondiging wordt de kijkhut bij de dassenburcht als 100% geluids-

en geurdicht omschreven, van achter glas kan je bij kunstlicht de dassen begluren, het lijkt wel een peepshow, ver weg van de echte beleving en inkomsten ten koste van...
Vooral door het digitale fototijdperk zit natuurfotografie in de lift. Tot frustratie van de echte natuurfotografen kan je nu met relatief eenvoudige apparatuur prachtige beelden schieten en oneindig delen. Een natuurgebied zonder kijkhut is tegenwoordig als een café zonder bier en in veel van die kijkhutten is er concurrentie voor de beste plaatsjes en worden 'gewone' natuurliefhebbers soms zowaar buiten gekeken.
Nu is er niets mis mee als inkomsten van geprivilegieerde kijkhutten gebruikt worden om de bekeken dieren te helpen beschermen, denk maar aan de gieren, beren, wolven….
Mag niet van de andere exclusief aangeboden (vaak dure!) kijkhutten verwacht worden dat ook zij vooral de natuur ten goede komen en niet de eigen portemonnee?

Leergierig

Voor mensen die hulp willen bij het determineren van diverse onderwerpen (braakballen, vlinders, bijen in de tuin en nog zo veel meer) is er een heel interessante site:
http://determineren.nederlandsesoorten.nl/

Gierzwaluwen doen het in de lucht

Gierzwaluw *foto: Gerard Mornie*

In een Zweeds onderzoek werden gierzwaluwen uitgerust met een zender om de reis vanuit Zweden naar de overwinteringsgebieden in Centraal- en West-Afrika te volgen. Daaruit blijkt nu dat sommige gierzwaluwen tot 10 maanden onafgebroken in de lucht doorbrengen! Eten, drinken, nestmateriaal verzamelen tot paren toe gebeurt in de lucht. Hoe ze ook kunnen slapen in de lucht is nog niet bewezen maar mogelijks doen ze dat door één hersenhelft te laten slapen terwijl de andere helft een oogje in het zeil houdt.
(De Morgen, 28-10-2016)

Invasieve insecten veroorzaken miljardenschade

Uit een Franse studie blijkt dat invasieve insecten, die door de opwarming van de aarde aan een fameuze opmars bezig zijn, jaarlijks minstens 69 miljard euro aan economische schade wereldwijd veroorzaken. Dit is nog een minimale schatting want de reële kosten zouden kunnen oplopen tot zowat 242 miljard euro per jaar. Gezondheidszorg en landbouw zijn de twee zwaarst getroffen sectoren.
De invasieve insecten of exoten, die in gebieden opduiken waar ze van nature niet thuishoren, veroorzaken onder meer extra gezondheidskosten. Zo zou de mug die verantwoordelijk is voor de verspreiding van het Zikavirus momenteel meer dan 6,1 miljard euro aan gezondheidskosten met zich meebrengen per jaar.
Wereldwijd vreten insecten aan 40 procent van de oogst van landbouwers, wat neerkomt op het voedsel van één miljard mensen.
(Vilt Nieuwsbrief, 04-10-2016)

Buxusmot

In de vorige Meander werd aandacht besteed aan de buxusmot. Het aantal waarnemingen van de buxusmot in zijn verschillende stadia (rups-pop-mot) is in vijf jaar tijd gestegen van bijna geen naar meer dan 600. De VMM (Vlaamse Milieu Maatschappij) adviseert om kleine haarden manueel te verwijderen, en zegt erbij dat een goede plantkeuze het probleem kan voorkomen. "Japanse hulst lijkt als twee druppels water op buxus maar wordt niet geplaagd door de buxusmot of andere ziekten en plagen waar buxus gevoelig voor is", aldus de Vlaamse Milieumaatschappij.
Vanuit de boomkwekerij wordt daarentegen het spuiten van biologische bestrijdingsmiddelen tegen de buxusmot geadviseerd. En wie pas laat in gang schiet en tegen een kaal gevreten haag aankijkt, hoeft niet te wanhopen gelet op het groot herstelvermogen van buxus
(Vilt Nieuwsbrief, 7-11-2016)

Derde Europese reptielen bedreigd door pesticiden

De blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen kan voor heel wat diersoorten een negatief effect hebben. Bij een recente studie werd het risico op blootstelling voor 102 soorten Europese reptielen

Levendbarende hagedis *foto: Geert De Sutter*

onderzocht. Vooral hagedissen blijken erg gevoelig voor pesticiden.
18% van de Europese reptielen staat op de rode lijst van de IUCN. Dat komt in de eerste plaats door de achteruitgang van de habitat van de reptielen en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouwsector.
Uit de studie blijkt onder meer dat er een gemiddelde overlapping van 50 procent bestaat tussen de habitat van reptielen en landbouwgebied waar pesticiden worden gebruikt. Vooral in het zuiden van Europa lopen reptielen heel wat risico door hoger pesticidengebruik en door de aard van de landbouwactiviteit zoals wijngaarden.
(Vilt Nieuwsbrief, 09-09-2016)

De bever knaagt verder

De bevers die vorig jaar opdoken langs de Schelde en de Leie stellen het uitstekend. Langs de Schelde werd zelfs een burcht vastgesteld. (Het Nieuwsblad, 15-11-2016)

Wolf

Wallonië is terug in de ban van de wolf. In Nassogne (provincie Luxemburg) zouden jagers tijdens een klopjacht wolf opgemerkt hebben. Wolven zitten in Frankrijk en Duitsland dichtbij en het is dan ook geen wonder dat de soort ook in België opduikt. Momenteel zijn het vermoedelijk eerder jonge mannetjes op zoek naar een nieuw territorium maar in de Ardennen is er zeker plaats en voedsel voor een roedel wolven.
Deze wolf wordt nu verkocht als de eerste wolf in België sinds 1898. Dat een Vlaamse filmploeg een paar jaar geleden in Gedinne met een fotoval ook al beelden had van een wolf wordt daarbij vergeten. En zo krijgt ook de wolf in België zijn communautair tintje… (De Morgen 24 en 25-11-2016)
Ondertussen werden er in Frankrijk al 32 van de toegestane 36 wolven afgeknald. (http://www.ferus.fr/actualite/loups-tues-en-france-au-cours-de-la-periode-2016-2017), hoeveel er ondertussen al illegaal het loodje (sorry…) legden is niet te schatten.

Gulle subsidiekraan

Rundveebedrijven zijn in Vlaanderen de voornaamste begunstigden van Europese inkomenssteun. Dat maakt van hen ook de belangrijkste verliezers door de hervorming. Voor een gemiddeld melkveebedrijf vermindert de directe steun van circa 20 000 naar 16 000 euro. Een vleesveehouder ziet zijn subsidies 'afkalven' van 11 500 naar 10 000 euro. Gemengde rundveebedrijven worden geconfronteerd met een premieverlies van 3000 euro richting 2019, waar ze nu 23 000 euro ontvangen. Gemiddeld bestaat 24 procent van het bedrijfsinkomen uit Europese subsidies maar achter dat gemiddelde gaan grote verschillen schuil. Voor de periode 2007-2013 berekende het diensthoofd Studie van de Vlaamse landbouwadministratie de subsidieafhankelijkheid van elke deelsector. De verschillen zijn groot want je hebt sectoren die quasi niets ontvangen (sierteelt, fruitteelt en glastuinbouw), je hebt begunstigde sectoren die op eigen benen kunnen staan zoals de groenteteelt in openlucht en de intensieve varkens- en pluimveehouderij maar je hebt er ook die aan het Europese infuus liggen. Alle aanwezige landbouweconomen fronsten de wenkbrauwen bij het zien van de steunafhankelijkheid van vleesveehouderij. Het bedrijfsinkomen van een vleesveehouder bestaat voor 99 procent uit Europese subsidies. Joeri Deuninck baseert zijn berekening op boekhoudgegevens die door de deelnemers van het Landbouwmonitoringsnetwerk meegedeeld worden aan de Vlaamse overheid. Het betreft gespecialiseerde vleesveebedrijven met een standaard output groter dan 25 000 euro. De tweede meest van steun afhankelijke bedrijfscategorie (57% van het bedrijfsinkomen) is akkerbouw-vleesvee. Gemengde rundveebedrijven zijn voor 43 procent van hun inkomen van Europa afhankelijk. Op akkerbouw- en melkveebedrijven en bedrijven die de combinatie van beiden maken, is dit ongeveer één derde van het inkomen.
(De Morgen, 29-11-2016)

Ecologisch en economisch nut van houtkanten

In Ravels, een groene Antwerpse plattelandsgemeente tegen de Nederlandse grens, heeft het gemeentebestuur samen met het Agrobeheercentrum Eco² een eerste demodag georganiseerd rond het onderhoud van gemeentelijke houtkanten. Agrobeheercentrum Eco² wil samen met de gemeente Ravels een

systeem opzetten waarbij gemeentelijke houtkanten duurzaam beheerd worden en waarbij het geoogste hout lokaal gevaloriseerd wordt. Op lange termijn zou een dergelijke samenwerking kunnen leiden tot een biomassanetwerk dat de Kempense dorpen van duurzame warmte voorziet.
Een idee waar landbouw en natuurbescherming ongetwijfeld kunnen samenwerken, ook onze streek biedt daarvoor veel mogelijkheden, welke gemeente durft de uitdaging aan?
(Vilt Nieuwsbrief, 11-12-2016)

Broodje rat?

Beverrat *foto: Rik Desmet*

Rusland weert heel wat Westerse producten waardoor lokale producten een kans krijgen. Hippe restaurants serveren weer oude gerechten. Eén van die gerechten is nutria, rivierrat, bij ons beter bekend als beverrat, het groter broertje van de muskusrat.

Grote publiekscampagne redt de Europese Natuurwetten

Op 7 december 2016 hebben president Juncker en zijn Commissie bevestigd dat de Vogel- en Habitatrichtlijnen ongewijzigd blijven en niet worden uitgehold. Daarmee wordt een periode van twee jaar van onzekerheid over het lot van de Europese natuurwetgeving afgesloten. Tegelijk is er afgesproken om de natuurwetten sneller uit te voeren.

Wilgen?

Wilgen zijn geen gemakkelijke soorten om te determineren. Voor wie er meer wilt over weten is er nu een speciale site:
https://sites.google.com/site/dewilgenzoeker/home/de-wilgenzoeker.

Alexander Von Humboldt 'De uitvinder van de natuur'

Rik Desmet

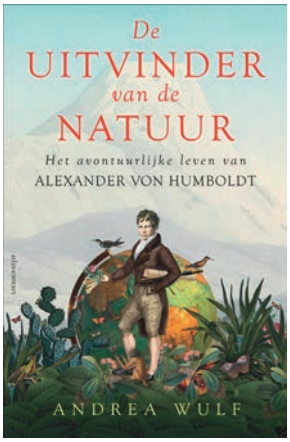

Eerder dit jaar verscheen de Nederlandse vertaling van het boek 'The invention of Nature', De uitvinder van de natuur met als ondertitel: het avontuurlijke leven van Alexander von Humboldt.
Mensen met een geografische interesse kennen misschien de Humboldt stroom, een koude zeestroming voor de kust van Zuid-Amerika maar over heel de wereld zijn rivieren, bergen, steden, planten- en diersoorten naar hem genoemd. Toch is deze man niet zo gekend, na het lezen van dit boek blijkt dat geheel ten onrechte!

Von Humboldt werd geboren in 1769 en toen hij in 1859 stierf had hij een rijk gevuld leven achter de rug en liet hij een gigantische intellectuele erfenis na.
Het idee van de natuur als één geheel, het kijken naar samenhangen in de natuur hebben wij aan hem te danken. Deze ideeën deed hij op tijdens een jarenlange reis door Zuid-Amerika waarbij hij bijna blootsvoets hoge toppen in de Andes beklom, zeulend met een hele verzameling apparatuur. Hij beschreef soorten, verzamelde planten en stenen en onderzocht eigenlijk alles, van de ondergrond tot de kosmos. Hij reisde over en weer tussen Berlijn, Parijs en Londen en stond in contact met alle geleerden van zijn tijd. Zijn werk beïnvloedde wetenschappers én dichters: Darwin, Goethe, Thoreau … Hij beschreef natuur op een tegelijk wetenschappelijke en poëtische manier. Toen al waarschuwde hij voor de gevolgen van grootschalige landbouw, voor vervuiling, voor de gevaren van ontbossing, erosie, vleesconsumptie…! Hij was ook politiek actief en ook de Amerikaanse presidenten vroegen hem om raad. Hij schopte tegen veel schenen als tegenstander van de slavernij en toen hij de Spaanse uitbuiting in Zuid-Amerika bekritiseerde.

Men komt in de loop van dit boek onder de indruk van de veelzijdigheid van deze man, zijn

onafgebroken zoektocht naar kennis, onder andere door duizenden brieven te schrijven. Het geeft inzicht hoe de wetenschap zich in de 19° eeuw ontwikkelde, zonder de hulp van computers.

“Er zijn veel redenen waarom Humboldt nog steeds fascinerend en belangrijk is: niet alleen leidde hij een interessant en avontuurlijk leven, zijn verhaal geeft ook een verklaring voor de manier waarop wij tegenwoordig tegen de natuur aan kijken. In een wereld waarin de neiging bestaat scherpe grenzen te trekken tussen het subjectieve en het objectieve, maakt zijn inzicht dat we de natuur alleen echt kunnen begrijpen door onze verbeelding te gebruiken hem tot een echt visionair.”
Waar is de tijd van onze slagzin “natuurbeleving-natuurstudie-natuurbehoud…”

Auteur van het boek: Andrea Wulf, Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen.

Teken, muizen en mastjaren

Norbert Desmet

Velen onder jullie zullen het al opgemerkt hebben, het is een mastjaar: beuken dragen massaal vruchten en plaatselijk doen walnoten en eiken niet onder. Dit is waarschijnlijk ook de reden dat tuinvogels (o.a. de mezen) het wat laten afweten in het najaar in onze tuinen en liever in de nu erg voedselrijke bossen verblijven. Ook de late koude speelt allicht mee. In het boek ‘Mijn roofvogels’ van Rob Bijlsma staat over die mastjaren een boeiende passage. Wie al eens door een teek werd lastiggevallen, zal verwonderd opkijken van de 1636 teken die zich bij hem hadden vastgezet van 2007 tot 2011. Hij houdt van tellen en zo weten we dat de jaarlijkse variatie gaat van 150 tot 589 in het topjaar 2009. ‘Meten is weten’ neemt hij wel letterlijk. Alleen van november tot februari houden zijn ‘vriendjes’ niet van hem, in juni en juli zijn ze actiefst. Maar het zou Bijlsma niet zijn als hij geen verbanden zocht…

Het verband met mastjaren is duidelijk: bij veel noten nemen de muizen snel toe maar ook de tekenlarven op deze tussengastheer in de daaropvolgende zomer. In het tweede jaar volgend op een mastjaar is er een opleving van nimfen te verwachten en “dan komt de mens in beeld als leverancier van vers bloed”. In 2018: opgepast! Het ziet er bovendien naar uit dat door teken overgebrachte ziektes (waaronder tekengerelateerde hersenvliesontsteking) alleen

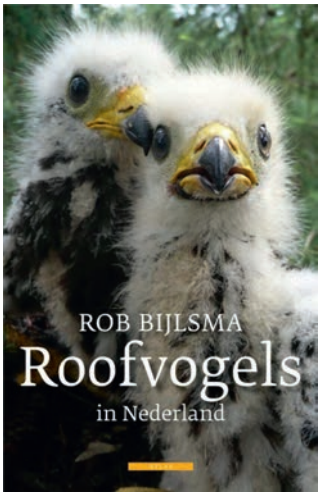

maar zullen toenemen in Europa en dus ook bij ons. Onderzoekers wijzen op bevorderende factoren, waarvan sommige ook bij ons gelden. De populatie ree (en plaatselijk damhert en zelfs edelhert!) neemt toe en dat heeft zijn invloed. Zo zijn de Wortegemse bossen al zeker 10 jaar een tekenparadijs. Je komt er in de zomer moeilijk weg zonder meereizende teken en dat kan daar parallel lopen met het uitzetten van reeën. In het Kluisbos zijn de reeën later verschenen, benieuwd… Ook het ouder worden van onze bossen en een ander bosbeheer worden aangehaald als oorzaken, mogelijks versterkt door klimaatverandering. Als we de recreatie in bossen steeds meer promoten en deze daarbij steeds meer toegankelijk maken (Natuur voor iedereen!) dan worden de teken daar alleen maar beter van. In te druk belopen en vaak niet afgesloten bosreservaten is dat bordje ‘tekengevaar’ misschien wel de uitkomst?
Op gevaar van herhaling toch nog dit: mijd varens en oervegetatie van beken, zeker waar wild voorkomt. Draag sluitende kledij en controleer bij thuiskomst. Heb je prijs, noteer de datum en bij latere roodheid, al dan niet in de vorm van een cirkel, is naar de dokter gaan aangeraden. En schaf u een tekenpincet aan, basisuitrusting van de buitenloper tegenwoordig. Of de baard en de welige haardos van Rob er voor iets tussenzat bij het hoge aantal teken laten we in het midden… De meesten onder ons kunnen ook niet tippen aan het aantal ‘buitenuren’ van deze zeer lezenswaardige auteur, als dat al een troost kan zijn.

Nog dit: vossen en andere roofdieren brengen het aantal teken en daarmee het risico op tekenbeten omlaag. Tot die conclusie komt de Wageningse ecoloog Tim Hofmeester (29), die in december 2016

promoveerde op zijn onderzoek naar de zwakke plekken van de teek. Ongeveer tien procent van alle teken draagt het bacteriecomplex mee dat de ziekte van Lyme veroorzaakt, die jaarlijks rond de 25 000 mensen treft. Maar in gebieden met haast geen vossen of andere roofdieren, leven tien tot twintig keer meer teken dan in gebieden met veel vossen, ontdekte Hofmeester.

Meer educatief natuurbeheer dankzij ON Semiconductors

Pieter Blondé

foto: Pieter Blondé

In Bos t'Ename wordt het grootste deel van het beheerwerk gedaan op werkdagen met de buren (elke laatste zaterdag van de maand). Een ander groot deel van de beheerwerken wordt gedaan door externe groepen. Eén van die groepen die jaarlijks komt helpen is de Steinerschool van Gent.

Dit jaar kwamen ze voor het eerst met wel 60 jeugdige enthousiastelingen tegelijkertijd! Daarvoor hadden we onvoldoende geschikt beheermateriaal. Om zoveel leerlingen tegelijkertijd leerzaam en nuttig werk te kunnen laten doen schonk de Oudenaardse afdeling van het bedrijf ON Semiconductors voor 2000 euro aan degelijk materiaal zoals dure handzaagjes. Dit bedrag werd bij elkaar gespaard door het personeel tijdens de Car Free Day. Dank je wel!

De orchideeën, vlinders en de rest van de beestjes en plantjes zijn blij! Ook voor de leerlingen deed het deugd om eens buiten in de natuur te kunnen/mogen werken.

Vlaamse Libellenstudiedag - zaterdag 18 februari 2017

Organisatie Libellenvereniging Vlaanderen vzw (www.odonata.be); Locatie Natuurpunt huis - Mechelen, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Bloedrode heidelibel *foto: Lucien Vanden Daele*

Programma

9.30: onthaal met thee en koffie

10.00-11.00:

- Libellenmeetnetten in Vlaanderen: terugblik en vooruitzichten - Hannes Ledegen & Geert De Knijf
- De Libellenfauna van het Merkske - Bart Hoeymans
- Effecten van verstedelijking op waterjuffers - Nedim Tüzün

11.00-11.30: pauze

11.30-12.45:

- Quiz - Tim Adriaens & Peter van der Schoot
- Voorstelling van de nieuwe LVV website - Brigitte Van Passel
- Algemene ledenvergadering LVV vzw

12.45-13.45: middagpauze

13.45-14.50:

- Oplossing en uitslag quiz - Tim Adriaens & Peter van der Schoot
- Libellenmarkeringsproject te Hoeilaart - Dirk Raes & Arnold Windey
- De trage waterjuffer versus het snel lantaarntje: wie haalt het tijdens een hittegolf? - Marie Van Dievel

14.50-15.20: pauze

15.20-16.40:

- Effecten van pesticiden: van ei tot adult - Lizanne Janssens
- 40 jaar libellen zoeken in Mauritanië - Henri

Dumont
- De libellen van Suriname - Marcel Wasscher

16.40: receptie

Praktisch

Inschrijving: de studiedag is gratis voor LVV-leden. Niet leden betalen 5 euro. Gelieve in te schrijven via de website www.odonata.be

Gelieve **zelf voor je lunch te zorgen**. In de onmiddellijke omgeving van het Natuurpunt huis zijn er verschillende broodjeszaken te vinden. Thee, koffie, water en frisdranken worden voorzien.Tijdens de pauzes zal er een boekenstand aanwezig zijn.

Hoe te bereiken: het Natuurpunt huis ligt op een paar honderd meter van het station Mechelen (Lijn Antwerpen-Brussel). Voor de route met de auto verwijzen we naar de site van Natuurpunt: http://www.natuurpunt.be/nl/Contact_284.aspx

Cursus: mossen en korstmossen

Mossen en korstmossen behoren in onze regio tot de minst onderzochte groep organismen. We vinden dat bijzonder jammer! Met een basiscursus willen we u op weg zetten om in eigen streek op zoek te gaan naar verborgen pareltjes. Sterker nog, deze planten zijn gemakkelijker te determineren dan pakweg paddenstoelen en nachtvlinders. Tijdens de praktijklessen bezoeken we verschillende biotopen in het Muziekbos en het Burreken, beide behorende tot de topgebieden in onze streek.

Theorielessen:

woensdag 15/02/2016 van 19u30 tot 22u30 en woensdag 22/02/2016 van 19u30 tot 22u30 in het Educatief Centrum De Kaaihoeve, Oude Scheldestraat 16, 9630 Zwalm. Begeleider: Hans Vermeulen, medewerker Natuurpunt CVN.

Praktijklessen:

- zondag 05/03/2017 - 13u tot 16u in Het Burreken, Perreveld 14 -kleine parking- 9660 Brakel.
- zondag 12/03/2016 - 13u tot 16u in het Muziekbos – Sint Pietersbos, Boekzitting 26 (parking) 9600 Ronse - Louise- Marie, begeleider: Dirk De Beer en Joost Reyniers.

Iedereen mag en kan ook aansluiten in de voormiddag tussen 10u en 12u; dan worden de desbetreffende gebieden bezocht voor diepere inventarisatie. Gelieve ruim op tijd aanwezig te zijn op de afspraakplaats.

Bekermos *foto: Gilbert De Ghesquière*

Prijs

Tarief natuurpuntleden: 24 euro; niet-natuurpunt-leden: 34 euro. Gelieve eerst in te schrijven en pas te betalen na bevestiging door de organisator. Het bedrag schrijf je dan over op het rekeningnummer BE91 8912 5408 8476 van Vlaamse Ardenne *plus* met vermelding 'cursus Mossen en Lichenen' + aantal personen.

Meer informatie en inschrijven bij Groenez Gunther-Gunther.groenez@telenet.be, tel: 0486/16.74.30 of bij Glibert Jo: Johan.glibert@gmail.com; tel: 0486/09.04.33. Graag naam vermelden als onderwerp van je mail alsook je deelname voor de voormiddag excursie(s)

Dag van de natuur 19 november

Danny Schockaert

Bij Natuurpunt Herzele was die dag voorzien om met de werkgroep van de steenuilen (kerkuil) de handen uit de mouwen te steken.
In het voorjaar werd er door deze groep een inventarisatie van de steenuil uitgevoerd door middel van geluidsopnames, waarbij de roep van de steenuil afgespeeld wordt. Het was sinds 2004 geleden dat een gelijkaardige inventarisatie uitgevoerd werd, de lage bezettingsgraad van onze nestkasten liet ons vermoeden dat er toch iets aan de hand moest zijn. Dus vonden we dat een telling dringend noodzakelijk was. Tot onze verwondering bleek dat de populatie van de steenuil met 32 % verminderd was.

Er zijn diverse oorzaken die hier een bijzonder nefaste rol gespeeld hebben, hier zullen we wat nader onderzoek moeten doen, maar het is een feit dat

de steenmarter hierin een zekere rol speelt.
Andere oorzaken ervan of vermoedens zijn dat de bosuil zijn territorium en aantal aan het uitbreiden is. Maar ook hier zou een telling noodzakelijk zijn om enig verband te kunnen leggen met eventueel weersomstandigheden (koud en nat voorjaar), uitgesteldemaaibeurten en mogelijk neonicotinoïden die net zoals bij de bijen invloed zouden hebben op organismen waar de steenuil afhankelijk van is.

Plaatsing steenuilennestkast foto: Marc Wijnendaele

Om onze nestkasten te beschermen tegen steenmarters worden ronde gladde buizen aangebracht op het vlieggat ervan. We hebben hier zeer goede ervaringen mee omdat we o.a. in de nestkast geen achtergelaten latrines van deze predator meer aantreffen. Het is voor onze monitors een hele geruststelling dat we er zodoende toe bijdragen de populatie verder te beschermen, wat volgens mij toch wel deels onze verantwoordelijkheid is.

In de toekomst zullen alle nestkasten bescherming krijgen, momenteel zijn de nestkasten in de gebieden waar de populaties aanwezig zijn beschermd.
Mede door de talrijke opkomst van monitors en vrijwilligers en de erg gewaardeerde medewerking van de gemeente, zijn we erin geslaagd nog een 20-tal nestkasten te beveiligen (in totaal zijn er dat nu al ongeveer 50) en er werd ook van de gelegenheid gebruik gemaakt om nog 2 nestkasten voor de kerkuil te monteren en bij particulieren op te hangen.
Een zeer bevredigend en bemoedigend feit is dat de kerkuilen het in onze gemeente heel goed doen, vooral de kerken van de deelgemeenten zijn hier van groot belang.

Natuurpunt Herzele dankt het gemeentebestuur voor de steun en de vrijwilligers voor de helpende hand.

Boekbespreking

Walter Belis

• Leraut P., 2016. Butterflies of Europe and neighbouring regions, NAP Editions, Verrières-le-Buisson, 1116 blz., ISBN 978 2 913688 26 1, € 98.

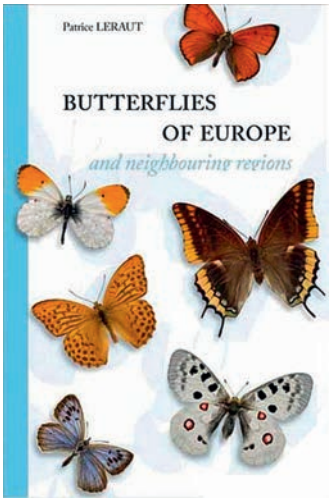

Patrice Leraut, die reeds eerder bij dezelfde uitgever vier volumes over nachtvlinders publiceerde, moet als één van 's werelds grootste vlinderspecialisten aanzien worden. Deze entomoloog is als onderzoeker verbonden aan het Muséum national d'histoire naturelle de Paris. Deze gids behandelt uitsluitend dagvlinders van Europa en aangrenzende gebieden, met inbegrip van Noord-Afrika. Om de complexiteit van sommige soorten aan te tonen en te verduidelijken, heeft de auteur uitzonderlijk enkele vlindersoorten van buiten het studiegebied aan het naslagwerk toegevoegd. In deze prachtige gids staan meer dan 800 soorten heel nauwkeurig afgebeeld en beschreven. De nadruk werd gelegd op de soms talrijk aanwezige variaties vastgesteld bij ondersoorten en bij soorten onderling. Verder besteedt de auteur veel aandacht aan de levenswijze van elke soort: waardplanten, bezochte habitats, gebruikelijke vliegperiode… Er werd rekening gehouden met de recent gewijzigde status van meerdere soorten en ondersoorten en één nieuwe soort werd aan de lijst toegevoegd. Om de herkenning van sommige moeilijk determineerbare soorten te vereenvoudigen werden foto's van de genitalia van beide geslachten afgebeeld. Uiteindelijk zijn er nog de kaartjes die duidelijk de verspreiding van de meeste soorten weergeven. In het spectrum van de bestaande vlindergidsen is deze publicatie zeker een topper. De meeste gidsen behandelen globaal iets meer dan de helft van dit naslagwerk. Hoeven we nog meer te vertellen om u te overtuigen?

En de winnaar is ...

Vogel van het Jaar 2017 is bekend

Groene specht *foto: Lucien Vanden Daele*

De top drie van vogelsoorten die tijdens de 'Verkiezing van de Vogel van het Jaar 2017' het meeste stemmen zou krijgen, was snel gekend. Samen kaapten de drie soorten meer dan de helft van de 3165 uitgebrachte stemmen weg. De negen overige soorten hadden duidelijk geen schijn van kans. De tafeleend kon zelfs maar 27 deelnemers bekoren. Wielewaal, zanglijster en groene specht staken vanaf dag één met kop en schouders boven de andere uit. En de groene specht klauterde met 613 stemmen lachend naar het hoogste schavotje.

De Vlaamse Ardennen: vanaf 2017 dé wandelregio van Vlaanderen

Uitstekend nieuws voor wie graag wandelt: vanaf de zomer van 2017 moet de Vlaamse Ardennen dé wandelregio van Vlaanderen worden. Om die ambitie te realiseren, werken Toerisme Oost-Vlaanderen en Natuurpunt hard aan de uitbreiding van de wandelmogelijkheden in de regio.
Je eigen wandelroutes à la carte uitstippelen in de Vlaamse Ardennen kan al sinds 2010 op het wandelnetwerk Getuigenheuvels (in de driehoek Oudenaarde-Ronse-Kluisbergen) en sinds 2014 op het Oost-Vlaamse gedeelte van het wandelnetwerk Pajottenland (Geraardsbergen en Ninove). Vanaf midden 2017 komen er twee nieuwe wandelnetwerken bij: Zwalmvallei (in de gemeenten Oudenaarde, Horebeke, Zwalm, Zottegem en Brakel) en Bronbossen (in de gemeenten Brakel, Lierde en Geraardsbergen). Het bestaande netwerk Getuigenheuvels wordt herwerkt, en het Oost-Vlaamse deel van het wandelnetwerk Pajottenland wordt geïntegreerd in het nieuwe wandelnetwerk Bronbossen. Alle netwerken zullen op elkaar aansluiten: handig voor wie graag een wandelvakantie van een paar dagen wil plannen in de Vlaamse Ardennen.

Bij de realisatie van de nieuwe wandelnetwerken hoort natuurlijk het plaatsen van bewegwijzering. Ook in onze regio zal je binnenkort overal palen en borden in het landschap zien verschijnen. Ondervind je hinder van een geplaatste paal? Contacteer dan de routedokter van Toerisme Oost-Vlaanderen via routedokter@oost-vlaanderen. Hij/zij zoekt graag samen met jou naar een oplossing.

Voor meer info over de nieuwe wandelnetwerken: surf naar www.tov.be/nieuwenetwerken of contacteer je gemeentelijke dienst Toerisme.

We delen in de vreugde van

Hannes en Lynn Buyle-Lefevre bij de geboorte op 10 november 2016 van zoontje Vic.

Donderdag 30 maart 2017 om 20u: voorstelling van film en boek 'Oases. Grond-kracht voor een nieuwe lente'

Door **Luc Vankrunkelsven**, in zaal De Rekkelinge, Désiré Delcroixlaan, Deinze. Luc is een medewerker van Wervel (Werkgroep voor een rechtvaardige en verantwoorde landbouw). In onze contreien is, dankzij het werk van de internationale milieubeweging, het (belang van het) Amazonegebied bekend. Weinigen hoorden van de Cerrado, een gebied van 2 miljoen km^2, in het hart van Brazilië. De biodiversiteit is er even belangrijk als in de Amazone, maar omwille van de gedeeltelijke bescherming van dit regenwoud, wordt de Cerrado twee tot drie keer vlugger ontbost. Wat hebben wij, Vlamingen en Europeanen, daarmee te maken? De ontbossing staat vooral in functie van enorme sojamonocultures (voor het veevoer van Europa en China, gekoppeld aan biodiesel uit sojaolie) en in functie van suikerriet (voor ethanol, de zogenaamde 'groene' benzine voor onze auto's). Het leeuwendeel van de overzeese soja die in de muilen van varkens, kippen, runderen en zalmen verdwijnt, komt uit dit unieke Cerradogebied. Daarom vroegen bewegingen uit Centraal-Brazilië aan Wervel om het belang van dit ecosysteem in Europa kenbaar te maken. Boek en film focussen op de interactie Cerrado/Brazilië-Europa. We willen deze avond niet alleen op het probleem inzoomen, maar ook stilstaan bij hoopvolle alternatieven. CSA (Community Supported Agriculture/gemeenschapslandbouw) is daar één van.

1-2017

15de jaargang nr. 1 januari-februari-maart 2017
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773

driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
v.u. A. Benoot - Y. Moerman Gampelaeredreef 67 9800 Deinze tel. 09/386.38.95

bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Meander

In gedachten bij Ward Verhaeghe

Zondag 23 oktober wandelden bijna driehonderd familieleden, collega's, vrienden en kennissen door de Zwalmvallei om samen terug te denken aan Ward Verhaeghe. De wandeling werd georganiseerd door Natuurpunt (Zwalmvallei en Vlaamse Ardennen *plus*), de 'ouwe sokken' van JNM en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). We vertrokken en eindigden aan de Boembekemolen. De wandeling liep door het prachtige natuurgebied Middenloop Zwalm, de streek die Ward erg liefhad.
Na de wandeling vonden we troost bij elkaar en bij een kom soep, een Boembekebiertje of een lekkere appelsap van de Boembekeboomgaard. De vuurkorven zorgden voor extra warmte en gepofte kastanjes.
Lieven Nachtergaele (ANB) en Guido Tack (NP) haalden herinneringen aan Ward op, waarna Wards kinderen hielpen om Wards Natuurhuisje officieel te onthullen.Dit levend huis zal door de kleinste JNM-ers verder gevuld worden met bijenhotels en zo in de loop der jaren blijven groeien.

Lentemaaltijd 2017 Natuurpunt Zwalmvallei

Op zondag 12 maart 2017 gaat de jaarlijkse Lentemaaltijd door van Natuurpunt Zwalmvallei. Met de opbrengst zal meer natuur worden veiliggesteld in Brakel, Zottegem en Zwalm.
We serveren: kleurrijk veggiebord, gevarieerde koude visschotel of warme beenhesp. De Lentemaaltijd gaat door in de feestzaal 'Bevegemse Vijvers', Bevegemse Vijvers 1 te Zottegem van 11u30 tot 14u30. Verdere info in de kalender onder 12 maart 2017 en op www.natuurpuntzwalmvallei.be

Zondag 23 april 2017 Ledenfeest NP Vlaamse Ardennen + Schelde-Leie

Dit jaar organiseren we een belevingsvolle landschapswandeling met daarop volgend een lekker, verrassend en uitgebreid dessertbuffet met koffie of thee. Dit alles bij een knapperend haard- en buitenvuur en uitkijkend over een zinnenstrelend landschap en in het gezelschap van vrienden en een streekbier als afsluiter. Het ledenfeest gaat door in Refuge Kapelleberg, Kapelleberg 16, 9680 Maarke-Kerkem – www.refugekapelleberg.be. Start wandeling om 13u30 aan de kerk van Maarke (hoek Maarkeweg en Kokerellestraat voor gps). Wie niet meewandelt is welkom vanaf 15u30 in Refuge Kapelleberg.
Inschrijven kan tot 16 april 2017 door storting van 19 euro per persoon (10 euro voor kinderen jonger dan 12 jaar) op rekeningnummer BE70 0015 4831 6525 van Natuurpunt Vlaamse Ardennen met vermelding van 'Ledenfeest 2017' en het aantal volwassenen en kinderen.
Info: Johan Cosijn 055/30.98.10 of johan.cosijn@telenet.be